

Kolorektálny karcinóm sa v rodinách môže dediť

Slovenský zväz protifašistických bojovníkov je stále aktívny

Partizánsky oddiel Národný pomstiteľ splnil svoju úlohu

V hlavnom meste si pripomenuli 68. výročie oslobodenia

Delegácia SZPB počas spomienkových osláv oslobodenia hlavného mesta.

Foto: red

V záhradách už kvitli kríky a stromy, slnko zohrievalo zem. Ľudia sadili kvety a zeleninu do hriadok. A nad hlavami sa im čoraz častejšie a bližšie ozývali zvuky kanonád. Cestu na západ zaplnili vojenské kolóny ustupujúcich nemeckých vojsk, autá ťahali ďalekonosné kanóny, dymili výfuky ťažkých tankov tigrov.

Do kolón sa miešali autá s prchajúcimi predstaviteľmi vtedajšieho slovenského štátu, ktorí ešte krátko predtým takmer prisahali vernosť fašistickému Nemecku až do konca, ale v obave o vlastný život a zodpovednosť pred národom rýchlo zabudli na prísahu a strácali sa

za hranicami štátu. Od decembra 1944 buďovalo nemecké velenie z Bratislavy a jeho okolia pevnosť, aby zabránili postupu oslobodzovacích vojsk Červenej armády a rumunskej armády na Viedeň a Brno. Vojaci armádneho zboru pod velením generála Ludvíka Svobodu postupne oslobodzovali sever Slovenska. A k Bratislave sa od východu smerom na Vajnory a člnmi po Dunaji približovali jednotky 2. ukrajinského frontu. „Festung Bratislava“ odolával len dva dni. Dňa 4. apríla 1945 bola Bratislava slobodná. A oslobodená aj od klérofašistických predstaviteľov. Cez Malé Karpaty zišla partizánska brigáda, ktorej velil

Jozef Brunovský, a oslobodila Lamač.

Tento deň si pripomenuli Bratislavčania a účastníci protifašistického odboja vo štvrtok 4. apríla pri soche Slobody v parku na námestí E. Suchoňa. Vojenská jednotka vzdala poctu, kapela hrala sprievodný chorál ako aj politickí predstavitelia štátu, kraja a mesta, diplomati a predstavitelia viacerých politických strán a organizácií prinášali k pamätníku vence a kytice vďaka. Tradične zazneli verše Jána Kostru Aká to bola jar v podaní Evy Márie Chalupovej.

V slávnostnom prejave predseda vlády Robert Fico pripomenul neraz neľahkú

(Pokračovanie na str. 2)

Čestný predseda SZPB oslavuje deväťdesiatku

Generálporučík v.v. Ján Husák.

Foto: archív

Generálporučík v.v. a čestný predseda Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov Ján Husák sa dožíva krásneho životného jubilea 90 rokov.

Narodil sa 12. apríla 1923 v Sasinkove, okr. Hlohovec. V roku 1925 sa s rodičmi presťahoval do Nových Sádov – časť Ceroviny, okr. Nitra. Pretože rodina bola chudobná, otec odišiel za prácou do Francúzska. Keďže bol najstarší z troch bratov, všetka starosť o rodinu ostala na ňom. Už od siedmich rokov zarábala u bohatých sedliakov.

V roku 1943 prišiel povolávací rozkaz, kedy nastúpil do vojenskej služby v Poprade. V tom čase už zúrila vojna.

Po absolvovaní štvormesačného kurzu v Spišskej Novej Vsi sa vrátil do Popradu a tu sa už začalo hovoriť o povstaní. 29. augusta 1944 sa celý blok zhromaždil a pod vedením kpt. Javorského išli všetci do Povstania. Prvý veľký a ťažký boj zažil s Nemcami na popradskom letisku, keď chceli odviezť čo najviac munície. Odtiaľ horami prešli na Červenú skalú, kde sa už organizovala povstalecká armáda.

V SNP pôsobil od 29. 8. 1944 až do 11. 11. 1944 a zúčastnil sa v bojoch o Telgárt – jeho oslobodenie, Hrabušickú Pílu, Heľpu, Brezno nad Hronom, Jasenie – prechod na partizánsky spôsob. (Pokračovanie na str. 2)

LADISLAV JAČA

Pevnosť Bratislava

Skláňame sa nad hrdinstvom vojakov Červenej armády, ale aj príslušníkov rumunskej armády pri oslobodzovaní nášho hlavného mesta. Že to nebolo jednoduché, svedčia aj úryvky z publikácie Cesty slobody k Bratislave.

Pripomeňme si, že 14. decembra 1944 Nemci osobitným rozkazom vyhlasujú Bratislavu za mesto-pevnosť. Za veliteľa pevnosti je určený plukovník von Ohlen s neobmedzenou právomocou.

Podliehali mu tak nemecké, slovenské aj maďarské jednotky, ktoré sem prišli neskôr. Pojem „bratislavská pevnosť“ zahrňovala aj okolité obce – Devínsku Novú Ves, Dúbravku, Ivanka pri Dunaji, Lamač, Podunajské Biskupice, Raču a Vajnory. Do vybudovania bratislavskej pevnosti vkladali fašisti veľké nádeje, ale aj súviseli nielen s udržaním Bratislavy, ale aj prístupov do Rakúska a Viedne a na Moravu.

Oslobodenie Bratislavy sa uskutočnilo pod názvom Bratislavsko-brnianska útočná operácia, za účasti 2. ukrajinského frontu pod velením maršala Malinovského. Jeho súčasťou bola Dunajská flotila kontradmirála Cholostákov. Tretieho apríla sa rozpútali ostré boje.

V noci z 2. na 3. apríla Nemci zničili jediný most cez Dunaj. Veľké boje prebiehali aj o Bratislavský hrad a jeho okolie. Štvrtého apríla okolo poludnia bolo mesto oslobodené.

Dňa piateho apríla bola oslobodená aj Petržalka. Informácia by nebola úplná, ak by som nevedel, že na oslobodení mesta mal podiel aj 2. tankový pluk rumunskej armády. Na počesť osloboditeľov Bratislavy zadunelo v Moskve 20 sálv z 224 diel.

Oslobodenie si však vyžiadalo veľké obete. V bezprostredných bojoch o Bratislavu padlo asi 800 Sovietov. Okrem toho padlo aj tri tisíc fašistických vojakov a päť tisíc bolo zajatých. Dnes to v učebniciach dejepisu pre základné školy a gymnáziá a aj v učebných osnovách nenájdete. Celej druhej svetovej vojne je venovaná jedna vyučovacia hodina a v učebnici Slovenskému národnému povstaniu necelá strana.

Pri návšteve ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu začiatkom marca tohto roku sme aj na tieto skutočnosti upozornili ministra školstva aj riaditeľa Štátneho pedagogického ústavu: preto, lebo sme presvedčení, že je to veľmi nedostatočné. Zároveň sme sa dohodli na obsahu dohody o spolupráci, ktorú do konca apríla tohto roku vypracuje ministerstvo školstva.

Na zamyslenie:

Človek získava na sile tým, že sa prizná ku svojim slabostiam.

BALZAC

ISSN 03223-2018

9 770323 201002

08

V hlavnom meste si pripomenuli 68. výročie oslobodenia

(Dokončenie zo str. 1)

históriu a boje o uznanie Slovákov – počínajúc bojom pri Devíne počas Veľkomoravskej ríše, ale aj v neskoršom období, a úsilie Štúrovcov a jeho stúpencov o národné uznanie. Preto je namieste aj úsilie vlády pripomenúť si zásluhy Štúrovcov o samostatnosť a uznanie Slovákov a zachovanie pamätníka na nich na nábreží Dunaja, hoci sa niektoré skupiny ľudí usilujú o jeho odstránenie či prenesenie na iné miesto.

Primátor mesta Milan Ftáčnik nadviazal na predsedu vlády a zdôraznil, že najmä mladším generáciám treba pripomínať, ako to bolo s oslobodzovaním Slovenska počas druhej svetovej vojny, za čo a proti komu tisíce našich ľudí bojovali doma i na zahraničných frontoch.

Veľvyslanec Ruskej federácie P. Kuznecov uviedol, že Rusi majú so Slovákami pevné priateľské vzťahy, ktoré sa prejavujú aj v súčasných aktivitách v zjednotenej Európe, no

najmä v spoločnom úsilí o zachovanie mieru nielen na našom kontinente, ale aj inde vo svete.

Úlohy pripomínať súčasníkom minulé deje podčiarkol aj predseda samosprávneho kraja Pavol Frešo a podrobnejšie súvislosti bojov o oslobodenie Bratislavy pripomenul predseda Oblastného výboru SZPB Ladislav Jača. Oznámil, že na nedávnom stretnutí s ministrom školstva Dušanom Čaplovičom sa dohodli aj na spresnení dejín učebníc pre základné a stredné školy, aby sa viac a najmä vernejšie mladí ľudia oboznamovali s touto časťou slovenských dejín.

Slávnostné zhromaždenie občanov pri príležitosti 68. výročia oslobodenia Bratislavy malo ešte neoficiálny rámeček, keď predseda vlády R. Fico spolu s ministrom školstva D. Čaplovičom prišli k účastníkom protifašistického odboja a osobne im za účasť v bojoch poďakovali.

Nuž, taká to bola tohtoročná jar – trochu iná ako po iné roky,

Na pietnej spomienke v Bratislave nechýbal ani predseda vlády Robert Fico a minister školstva Dušan Čaplovič.

Foto: red

uzímaná, ešte aj zasnežená, ale aj radostná, lebo aspoň na chvíľu sa počasie nad Bratislavou zlepšilo

a medzi ľuďmi sa oteplilo. A pri pamätníku Oslobodenia žiarili desiatky vencov a kytíc v sviežich

farbách ako vďaka za obeť, ktoré sprevádzali oslobodzovacie boje.

Martin KUČEK

Čestný predseda SZPB oslavuje deväťdesiatku

(Dokončenie zo str. 1)

sob boja, Chabenec, kde zažil kruté zimné podmienky a odniesol to zápalom pľúc. V januári 1945 sa stretol so spojkou, Bulharom Miškom Placharovom z partizánskeho oddielu Národný pomstiteľ, kde ako vojak – čatár bojoval v Tribečských horách

Skýcov, Zlatno, Jedľové Kostolany – údolie rieky Nitra, Zlaté Moravce, Topoľčianky, Klátová Nová Ves do 4. 4. 1945, kedy prešiel k vojenskému útvaru plukovníka Kunica do Levíc.

Po ukončení vojny zostal slúžiť v armáde, kde vykonával mnohé funkcie. Do roku

1951 bol v Poprade, kde ukončil vojenské učilište ako poručík. V rokoch 1951–1952 pôsobil v 3. leteckej divízii ako veliteľ roty s hodnosťou nadporučík. Od roku 1953 do r. 1956 študoval na Vojenskej akadémii K. Gottwalda a získal hodnosť kapitána a titul Ing. V rokoch 1956–1958 pôsobil ako veliteľ Výcvikového strediska mladších špecialistov letectva v Prešove, 1958–1960 náčelník Štábu leteckej technickej skupiny Píerov, 1960–1961 veliteľstvo Letectva PVOS Praha, náčelník Pozemnej tylovej bojovej prípravy v hodnosti majora, 1961–1965 veliteľ 3. leteckej technickej divízie Čáslav – podplukovník, 1965–1967 Desiata letecká armáda Hradec Králové pre zabezpečenie tylového a letecko-technického zabezpečenia, zástupca veliteľa – plukovník, 1968–1972 MNO ČSSR Praha, náčelník správy PHM – generálmajor, 1972–1976 – MNO ČSFR Praha, náčelník kancelárie ministra obrany ČSFR, 1976–1986 Technický výbor štátov Varšavskej zmluvy Moskva, zástupca náčelníka technického výboru. V roku 1986 bol prepustený do zálohy. V roku 1994 povýšený prezidentom republiky do hodnosti generálporučík v.v.

Za svoju odvahu a statočnosť bol vyznamenaný 15. domácimi a 10. zahraničnými medailami štátov Varšavskej zmluvy – Čes-

koslovenskou medailou 2. stupňa SNP, Pamätnou medailou za zásluhy o obranu vlasti, Radom červenej hviezdy, Radom červenej zástavy, Radom práce, Radom Ľudovíta Štúra III. triedy, Poľským dôstojníckym krížom a rôznymi zahraničnými vyznamenaniami štátov bývalej Varšavskej zmluvy, Vyznamenanie Československého červeného kríža, Plakety prezidentov Českej a Slovenskej republiky.

V Slovenskom zväze protifašistických bojovníkov pôsobil vo funkciách: v r. 1984–1992 bol tajomníkom OV SZPB v Nitre, v r. 1992–2000 bol predsedom SZPB v Bratislave, od roku 2001 doteraz je čestným predsedom SZPB, podpredsedom Oblastného výboru SZPB v Nitre, zároveň čestný predseda ZO SZPB a predseda ZO SZPB v Skýcove. Je čestným občanom obcí Skýcov a Zlatno.

Je zakladateľom náučného partizánskeho chodníka Skýcov – Zlatno, Zlatno – Skýcov, 12 km pochodu Tribečskými horami. V tomto roku absolvujeme už 25. ročník.

So svojou manželkou sú spolu už vyše 60 rokov a vychovali 3 dcéry.

K jeho významnému životnému jubileu mu srdečne blahozeláme. Do ďalších rokov mu želáme pevné zdravie a ešte veľa krásnych chvíľ v kruhu svojej rodiny, priateľov a známych.

Členovia výboru ZO SZPB v skýcove

Generálporučik v.v. Ján Husák počas stretnutia s prezidentom SR Ivanom Gašparovičom.

Foto: red

■ 2. APRÍL

Amsterdam v roku 1947 pokutoval stovky holandských Židov, ktorí prežili holokaust, za to, že neplatili dane z nehnuteľností v čase, keď sa skrývali pred nacistami alebo boli v koncentračných táborech. Domy a byty im vtedy zabavili nacisti. Povojnová prax odhalila v archívoch 23-ročná študentka Charlotte van den Bergova, ktorá sa zaujíma o osudy židovských vlastníkov nehnuteľností. Asi v Amsterdamе vtedy usúdili, že to prestrelili a o rok neskôr mestskí úradníci umožnili Židom, aby požiadali o vrátenie polovičky zaplatenej sumy. V mestskom archíve sa zachovalo 342 takýchto žiadostí. Obeť-

mi holokaustu sa stali tri štvrtiny z približne 140-tisíc príslušníkov predvojnovnej židovskej komunity v Holandsku.

■ 6. APRÍL

Centrálne pracovisko pre objasňovanie nacistických zločinov v Ludwigsburgu chce v nasledujúcich týždňoch vyšetriť 50 niekdajších dozorcov z vyhľadovacieho tábora Osvienčim-Brezinka. Všetci podozriví z trestného činu napomáhania k vražde žijú v rozličných lokalitách Nemecka vo veku okolo 90 rokov. Vyšetrovatelia majú k dispozícii konkrétne údaje, preto stíhanie môže byť úspešné, aj keď sa im nepodarí preukázať priamu

účasť na zločinoch pre nedostatok svedkov.

■ 7. APRÍL

V Izraeli sa rozozvučali sirény, ktoré na dve minúty zastavili ži-

stalo sa VO SVETE
2. 4. – 9. 4. 2013

vot v krajine. Tá si pripomenula šesť miliónov Židov, ktorí zomreli počas nacistického holokaustu. Každoročný rituál, ktorý sa uskutočnil o 9 ráno, je hlavnou súčasťou Pamätného dňa holo-

kaustu. Vysielanie prerušili aj všetky rozhlasové a televízne stanice, ktoré v tento deň prinášali dokumenty o genocíde a rozhovory s tými, ktorým sa ju podarilo prežiť. Zastavila sa tiež premávka autobusov, áut a električiek, pričom ľudia stáli mlčky pri svojich vozidlách a prejavovali úctu obetiam. Tento rok sa ceremónie venovali prevažne spomienke na bojovníkov varšavského geta pri príležitosti 70. výročia povstania, počas ktorého slabo ozbrojení povstali proti nemeckým nacistom.

■ 9. APRÍL

Grécka vláda sa pohráva s myšlienkou, že by veľkú časť svojho astronomického dlhu za-

platila z reparácií, ktoré by mohla vymôcť za okupáciu nemeckými nacistami počas 2. svetovej vojny. Podrobná tajná správa, ktorú si nechala vypracovať aténska vláda, vznikla po preskúmaní takmer 190-tisíc strán archívnych dokumentov. Vyplýva z nej, že Grécko nikdy nedostalo od Nemcov reparácie. Text neobsahuje konkrétnu sumu, ale odhady sa pohybujú vo výške 162 miliárd eur, čo by stačilo na zaplatenie gréckeho dlhu. Nacistická okupácia si v Grécku vyžiadala 300-tisíc obetí. Na základe dohody medzi NSR a Gréckom z roku 1960 individuálnym obetiam nacistického teroru vyplatili 115 miliónov mariek. (ao)

Rozlúčka s Jánom Rýsom

V priestoroch Pamätníka SNP v Banskej Bystrici sme sa 4. apríla rozlúčili s Jánom Rýsom, predsedom Historickej odbojovej skupiny partizánov pri Ústrednej rade Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, ktorý nás navždy opustil 29. marca vo veku 82 rokov.

Ján Rýs sa narodil 4. novembra 1930 v Španej Doline, osada Piesky, rodičom Jánovi a Márii rodenej Mócikovej. Spolu so sestrami Boženou a Adelou vyrastali v skromných podmienkach. Po ukončení ľudovej školy v Španej Doline absolvoval štyri triedy meštianskej školy v Banskej Bystrici. V júli 1944 sa prvý raz stretáva so sovietskymi partizán-

mi a odvtedy s nimi udržiaval kontakty až do vypuknutia Slovenského národného povstania. Pomáhal pri zásobovaní partizánov potravinami, oblečením i muníciou. Robil spojku medzi partizánskymi skupinami a získaval pre nich cenné informácie o pohybe fašistov a ich domácich prisluhovačov. Po potlačení SNP sa zapájal priamo do akcií orga-

nizovaných partizánmi v oblasti Čremošného, Uľanky, Jakuba a Starých Hôr. Začiatkom februára 1945 sa s partizánmi z oddielu Vpred pod velením pplk. M. P. Morského-Osipova so zbraňou v ruke zúčastnil prepadu nemeckej jednotky vo Veľkej Zelenej, poniže Starých Hôr. Partizáni zabránili fašistom vypáliť Staré Hory. Ján Rýs bol však pri prestrelke ranený na hlave, ruke i nohe. Zo zranení sa liečil doma, v osade Piesky. Osemnásteho marca 1945, keď nemecká jednotka prepadla osadu Piesky, ešte nedoliečený musel ujsť k partizánom pri Jelenskej skale.

Po oslobodení sa hneď zapojil do obnovy vojnovy zničenej infraštruktúry, pri výstavbe viaduktu v Uľanke. Po jeho dobudovaní v roku 1946 nastúpil ako robotník k papierenskému stroju v Harmaneckých papierňach, kde pracoval až do nástupu na základnú vojenskú službu 1. apríla 1952 v Piešťanoch. Už počas vojenčiny sa ako funkcionár zapojil do mládežníckeho hnutia a straníckej práce. Od novembra 1954 prešiel celým radom funkcií v Národnom fronte, v národných výboroch a v aparáte strany, od miestnej, cez okresnú až po krajskú úroveň.

V septembri 1960 sa oženil s Irenou Motyčkovou. Vychovali spolu tri deti – Janku, Ivana a Igo-

Ján Rýs

Foto: OblV SZPB B. Bystrica

Ján Rýs sa pravidelne zúčastňoval spomienkových osláv oslobodenia.

ilustr. foto: red

Gemerská kvapka krvi k MDŽ

Prvého marca sa uskutočnil v Tornali už po šiesty raz odber krvi pri príležitosti MDŽ. Klub darcov krvi v spolupráci s Mestským úradom v Tornali a Národnou transfúznou službou SR, pracovisko Banská Bystrica, pripravili tento odber v predvečer pripomenutia si MDŽ, ktorý má viac ako 100-ročnú tradíciu.

O darovanie krvi v Tornali bol opäť záujem.

Foto: jp

Z 23 darcov, ktorým bola krv odobraná, bolo sedem žien (Gabriela Kvetková, Eva Szepesiová, Andrea Ferenczová, Katarína Vranecová, Petronela Breznaničková, Renáta Kováčsová, Erika Dobiasová, všetky z Tornale).

Prvýkrát prišli darovať krv dievčatá Kata-

rína Vranecová, Gabriela Kvetková a muži Marek Hriň a Alexander Bedecs, taktiež všetci z Tornale. Všetci darcovia, ktorí prišli darovať krv v Tornali, dostali upomienkový darček, ktorý venoval Mestský úrad Tornala. Darcov krvi za Mestský úrad v Tornali prišiel pozdraviť prednosta MÚ Lajos Balajty, ktorý tmočil všetkým pozdrav a poďakovanie primátorky Anny Szegedy.

Josef PUPALA

Súd určí L. Csatárymu spôsob výkonu doživotného trestu

Košický krajský súd 20. marca vyzval Lászlóa (Ladislava) Csatáryho, ktorému nedávno zmenil pôvodný trest smrti za jeho aktivity počas druhej svetovej vojny na doživotie, aby v lehote 30 dní oznámil, či si zvolí obhajcu.

„Ak si odsúdený obhajcu nezvolí, ustanoví mu ho súd a následne určí termín verejného zasadnutia, na ktorom rozhodne o spôsobe výkonu trestu, teda o zaradení odsúdeného do ústavu na výkon trestu odňatia slobody na doživotie,“ uviedla 2. apríla hovorkyňa Krajského súdu v Košiciach Marcela Gálová.

Csatáry žije v súčasnosti v Budapešti, pričom čelí obvineniam z vojnových zločinov. Maďarská polícia tohto 97-ročného muža zadržala vlani v júli a budínsky ústredný súd v ten istý deň nariadil domácu väzbu podozrivého.

Československý ľudový súd v Košiciach dňa 8. júna 1948 uložil Csatárymu v jeho neprítomnosti trest smrti. Senát Krajského súdu v Košiciach na neverejnom zasadnutí 31. januára 2013 rozhodol o zmene trestu, keďže pre zmenu Trestného zákona účinného od roku 1990 a zrušenie trestu smrti bol trest uložený Csatárymu nevykonateľný. „Z tohto dôvodu súd zmenil odsúdenému trest smrti na trest odňatia slobody na doživotie. Proti tomuto rozhodnutiu odsúdený nepodal sťažnosť, rozhodnutie súdu je právoplatné,“ konštatovala Gálová.

Maďarská prokuratúra vlani

v septembri nariadila na základe žaloby jeruzalemskej kancelárie Centra Simona Wiesenthala (SWC) vyšetrovanie v kauze vojnového zločinu v Košiciach z roku 1944. Csatáry podľa SWC zohral kľúčovú úlohu pri deportácii 300 židov z Košíc na Ukrajinu, kde z nich takmer väčšinu v lete 1941 v meste Kamenec Podolský povraždili. Čelí aj obvineniu z pomáhania pri organizovaní deportácií približne 15 700 židov do vyhladzovacieho tábora v Osvienčime v roku 1944. Csatáry bol v tom čase ako vysoký policajný funkcionár a úradník maďarskej okupačnej správy v Košiciach veliteľom zberného tábora. Po vojne ušiel do Kanady, ktorá ho zbavila kanadského občianstva až v roku 1997.

red TASR

SZPB udelil vyznamenania

Vyznamenanie k 60. narodeninám za významnú spoluprácu, aktívnu činnosť a pomoc Slovenskému zväzu protifašistických bojovníkov prvému podpredsedovi Združenia miest a obcí Slovenska, starostovi obce Štrba a podpredsedovi ZO SZPB v Štrbe Michalovi Sýkorovi odovzdal predseda SZPB Pavol Sečkář za účasti vedúceho organizačného oddelenia ÚR SZPB Viliama Longauera a tajomníka OblV SZPB v Poprade Jána Pavlovčína.

Predseda SZPB Pavol Sečkář udelil 9. apríla Medailu M.R. Štefánika I. stupňa radcovi vyslancovi Ruskej federácie na Slovensku Gennadijovi Askaldovičovi v súvislosti s ukončením pôsobenia v diplomatickej misii s poďakovaním za spoluprácu a rozvíjanie spoločných hodnôt boja proti fašizmu, za demokraciu a mier v rokoch 1938–1945.

red

Ochraňujme mier

Ôsmeho mája si svet pripomene 68 rokov od skončenia druhej svetovej vojny. Európa a celý svet si v tento deň uctí pamiatku obetí druhej svetovej vojny. Na Slovensku si celý rok pripomínali mnohé obce a mestá toto výročie, keď postupne od obce Kalinovo 21. septembra 1944 oslobodzovacie vojska prinášali slobodu do jednotlivých miest a obcí. Vojská Červenej armády 2. Ukrajinského frontu gen. Malinovského, 4. Ukrajinského frontu gen. Jeromenka, 1. a 4. Rumunskej armády a Československého armádneho zboru v ZSSR za cenu veľkých obetí priniesli slobodu aj na Slovensko. Posledné miesto odpočinku na Slovensku má 60 559 vojakov Červenej armády a 10 435 Rumunskej armády a 1736 Československého armádneho zboru. Mnohé nápisy na pamätníkoch a hrobách padlých vojakov na Dukle, vo Svidníku, vo Zvolene, v Liptovskom Mikuláši a v Bratislave na Slavíne sú už ťažko čitateľné. Generácie, ktoré vyrastajú, už strácajú bezprostredný vzťah k ľuďom, ktorých vojna pripravila o život a majú miesto posledného odpočinku u nás na Slovensku.

Naše organizácie SZPB spolu s miestnymi zastupiteľstvami, ako aj štátnymi predstaviteľmi, si pravidelne pripomínajú položením kvetín k pamätníkom to, akú cenu má mier, koľko ľudských obetí stálo ľudské zlyhanie, ktoré vyprovokovalo svetový vojenský konflikt. 68 rokov od ukončenia vojny je dostatočná doba na to, aby sa ľudstvo poučilo z toho, že vojenské konflikty vedú len k veľkému utrpeniu ľudstva, ničeniu hodnôt, ktoré ľudia vybudovali. Aké boli dôvody vedenia vojnového konfliktu vo Vietname, v Kórei, v Iraku, v Afganistane, v bývalej

Juhoslávii a ďalšie, ktoré vznikli po skončení II. svetovej vojny? Aký cieľ mala vojna vo Vietname, v Iraku, kde zomierali tisíce amerických vojakov a ich spojencov? Že by ľudstvo bolo nepoučiteľné? V súčasnej dobe sme svedkami veľkého vojenského napätia na Kórejskom polostrove. Za 68 rokov od skončenia vojny sa vyvinuli nové zbraňové systémy, ktoré majú obrovskú ničivú silu a žiaľ, s týmito zbraňami disponujú nielen svetové veľmoci, ale aj iné krajiny. Použitie takýchto zbraní môže viesť k absolútnemu zničeniu ľudstva. Kto môže mať záujem na tom, aby tisíce aj nevinných ľudí zomierali, aký to má mať význam a cieľ? Položil si niektorý z politikov takúto otázku, skôr než vyvolá svetový vojenský konflikt? Nikto zo svetových politikov nezabránil Hitlerovi konať tak, ako konal pred 75 rokmi, dokonca ho niektorí podporovali, vrátane Slovenska. Výsledkom jeho konania sú hroby, pred ktorými sa každoročne klaníme.

V súčasnej dobe sme tiež svedkami toho, že buď politici mlčia, alebo sú spojencami agresívneho správania niektorých krajín. Je preto namieste, aby SZPB, ktorý má vo svojich radoch ešte niekoľko žijúcich účastníkov bojov proti hitlerovskému Nemecku, varoval svet, že znova prichádza k moci generácia, ktorá má v úmysle vyvolať vojnový konflikt, čo je viac ako strašné. Slová veliteľa Československého armádneho zboru armádneho generála Ludvíka Svobodu „nikdy nezabudnime, ako ľahko sme slobodu stratili a ako ťažko a za cenu veľkého úsilia a veľkých obetí sme ju dobývali späť“ musia byť poučením pre nás aj dnes, na to nezabudnime a chráňme krehký mier. **Tomáš SVEC**

Žena je predovšetkým matka

Významné výročia sú príležitosťou, aby sme sa pozastavili a v myšlienkach sa vrátili do čias nášho detstva a možno ešte ďalej. Bola tu spoločnosť, v ktorej ženy nemali ani tie najzákladnejšie podmienky dôstojného života, bojovali za rovnocenné partnerstvo, radostnejší život, väčší kus chleba pre svoje deti. V 19. a v prvej polovici 20. storočia vidím tri skupiny žien: Žena, veľkomožná pani obklopená prepychom a slúžkami, pokorovanými jej vrtochmi. Žena strednej vrstvy s cieľom vydať sa, byť povolná manželovi, živiteľovi rodiny, vychovávateľka svojich detí, pracujúca v domácnosti. Žena proletárka, biedna, ubíjaná zo všetkých strán, spolu s manželom vedie každodenný boj o prežitie, ako nakrmiť hladné deti, ponížujúce práce v bohatých rodinách, upratovanie, pranie a žehlenie, vykonávanie tých najponížujúcejších prác. Nezdravé bytové podmienky, pivničné byty, infekčné choroby, tuberkulóza. Neľútostné postavenie sedliackych žien...

Niet divu, že táto doba predstavuje silné ženské hnutie v boji o emancipáciu, napr.

E. M. Šoltésová, Terézia Vansová, Hana Gregorová a ďalšie, ale predovšetkým Klára Zetkinová, ktorá zvidla tento boj do víťazného konca. Všetky tieto legendárne ženy by neuverili vlastným očiam, keby videli ženy dnešného veku: vzdelané, krásne, večne mladé, rovnocenné partnerky svojim mužom, funkcionárky na vedúcich miestach. Bol to práve socializmus, ktorý dal možnosť ženám všestranného rozvoja.

Je to krásny pocit, že sa MDŽ znova dostáva do popredia nášho verejného života. Nie je pravdou, že to boli oslavy mužov, popíjanie na pracoviskách, keď doma čakala manželka a deti. Oslavy žien na pracoviskách boli krásne. Dostávali hold za statočne odvedenú prácu, ale aj matky, za obetavú výchovu svojich detí. Takéto oslavy viedli k spolupatričnosti, priateľstvu, ku kolektívizmu. Nádherné boli spoločné výlety, rekreácie, radosť zo spoločne prežitých dní, ale aj chuť do práce, do ďalších dní.

Socializmus riešil aj rómsku otázku a správne konštatovala Klára Orgovánová,

že boli to práve Rómovia, ktorí vykonávali tie najhrubšie práce na stavbách sídlisk, ciest, mostov a boli zapojení do pracovného procesu. Dnes je situácia iná a hlad je zlý.

Žena je predovšetkým matka. Prežité kruté dve svetové vojny, ktoré vzali matkám ťažko vychovaných synov. Od kolísky až po hrob trasú sa o šťastie svojich detí,

keď sú choré, potom skúšky, štúdium, voľba zamestnania, voľba životného druha a potom to isté s vnúčatami.

Dnes sa situácia zo dňa na deň mení. Získané istoty sa strácajú. Strach zo straty zamestnania pred dôchodkom, strach, či vyštudované dieťa nezostane nezamestnané. Mnohé oblasti nášho Slovenska blížia sa k situácii, aká tu bola pred 100 rokmi. Len či ten 100-ročný boj za krajší život v mieri, ten večný boj za ľudskú dôstojnosť nebol márný. Uvidíme... **Mária MARKEOVÁ**

ZVÝHODNENÁ PONUKA PEVNEJ LINKY OD TELEKOMU PRE OBČANOV, KTORÍ BOLI ÚČASTNÍKMI ODBOJA, ALEBO PRE VDOVY PO ÚČASTNÍKCH ODBOJA

AKÉ NOVINKY NASTALI VO ZVÝHODNENEJ PONUKE

Od 1. 11. 2012 novým žiadateľom o zvýhodnenú ponuku poskytuje Telekom program Doma Mini s dvojnásobkom voľných minút (t. j. 60 voľných minút do pevných sietí) namiesto pôvodného Zvýhodneného volacieho programu (ZVP), ktorý voľné minúty neobsahuje. Program Doma Mini s dvojnásobkom voľných minút má pre účastníkov odboja cenu len 4,99 € mesačne. Navyše si zákazník k nemu môže zadarmo aktivovať zvýhodnené volania na 3 mobilné čísla, na ktoré bude volať len za 9 centov za minútu.

Zákazníci, ktorí mali pred 1. 11. 2012 aktivovaný ZVP, si ho môžu buď ponechať, alebo prejsť na Doma Mini. Od 1. 3. 2012 sa cena Zvýhodneného volacieho programu upravuje na 1,99 € mesačne a zároveň Telekom ponúka zákazníkom ZVP extra výhody. Ostatné podmienky vrátane poplatkov za volania zostávajú nezmenené.

AKÉ EXTRA VÝHODY JE MOŽNÉ ZÍSKAŤ K ZVÝHODNENÉMU VOLACIEMU PROGRAMU

Účastníkom Zvýhodneného volacieho programu teraz ponúkame nový telefón alebo balík mobilných volaní za skvelú cenu a bez viazanosti. Ponuka platí od 1. 3. 2013 do 31. 5. 2013.

VÝHODNÁ PONUKA TELEFÓNŮV PRE ZVP BEZ VIAZANOSTI

PONUKA TELEFÓNŮV	BEŽNÁ CENA	AKCIOVÁ CENA	ZĽAVA
Bezšnúrový telefón Gigaset A 120	30 €	16,49 €	-45 %
Šnúrový telefón Glitel GT-316	19,44 €*	9,99 €	-49 %

*Zdroj: <http://www.gitel.sk/cennik.pdf>

MOBILNÝ BALÍČEK PRE ZVP

VÝHODA	VOLANIA NA 3 VYBRANÉ MOBILNÉ ČÍSLA ZA 0,09 €/MINÚTA
Mesačný poplatok	1 €
Viazanosť	nie je
Trvanie výhody	neobmedzené

Viac informácií vo vašom Telekom Centre alebo na www.telekom.sk/zvp

Kolorektálny karcinóm sa v rodinách môže dediť

Rakovina hrubého čreva a konečníka je najčastejšie nádorové ochorenie tráviacej trubice a jedno z troch najčastejších onkologických ochorení. Existujú rodiny, kde sa vyskytuje častejšie ako v bežnej populácii.

„Pokrvní príbuzní človeka, u ktorého bol diagnostikovaný kolorektálny karcinóm alebo črevné polypy, sú ohrození jednoznačne vyšším rizikom ochorenia na kolorektálny karcinóm,“ upozornila prezidentka europacolon slovensko Jana Pifflová Španková.

Existujú dve familiárne podmienené ochorenia na kolorektálny karcinóm, ktoré ohrozujú generáciu mladšiu ako 50 rokov. Ide o dedične podmienený kolorektálny karcinóm, kedy dochádza k dedičným zmenám alebo mutácii na konkrétnom géne, ktoré je možné identifikovať. Tieto mutácie sa dedia z generácie na generáciu a riziko, že nositeľ takto zmutovaného génu ochorie na rakovinu, je vysoké.

Druhým prípadom je familiárne podmienený kolorektálny karcinóm, pri ktorom zatiaľ nie je celkom známe, prečo sa častejšie vyskytuje v niektorých rodinách. Riziko ochorenia na rakovinu je v takýchto rodinách u prvostupňových príbuzných vyššie oproti bežnej populácii.

„U ľudí s rodinnou záťažou je mimoriadne dôležité začať so skrúingom oveľa skôr než u ľudí bez zvýšeného rizika,“ zdôraznila Pifflová Španková. Pokiaľ sa kolorektálny karcinóm vyskytuje len u jedného člena rodiny, jeho prvostupňoví príbuzní, ako deti, súrodenci či rodičia, majú dva až štyrikrát vyššie riziko ochorenia na kolorektálny karcinóm než u populácie s bežným rizikom.

Preto sa príbuzným pacientov odporúča podstúpiť svoj prvý skrúing už vo veku 40, maximálne 45 rokov. Ak sa však v rodine vyskytuje kolorektálny karcinóm u viacerých príbuzných, pravdepodobne ide o dedičné, vysoko rizikové formy ochorenia a všetci prvostupňoví príbuzní by mali podstúpiť prvú skrúingovú kolonoskopiu už vo veku 25 rokov.

Medzi preventívne vyšetrenia, na ktoré má každý nárok v rámci zdravotného poistenia, patria testy na skryté krvácanie do stolice pravidelne od 50 rokov a preventívna kolonoskopia raz za desať

Vyšetrenia na rakovinu hrubého čreva sa odporúča urobiť už po štyridsiatke.

Ilustr. foto: TASR – S. Pisecký

rokov vo veku nad 50 rokov. Rizikovým pacientom hradí všetky odporúčané vyšetrenia poisťovňa bez ohľadu na vek.

Včasnemu odhaleniu má po-

môcť aj nová kampaň, ktorej cieľom je vyhľadávanie rodinne podmienenej rakoviny hrubého čreva a konečníka. Zaujímavosťou si môžu riziko otestovať prostred-

níctvom dotazníku na webe www.europacolon.sk. Okrem výsledku získajú aj odborné odporúčanie, ako ďalej postupovať.

red TASR

Diamantová oslávenkyňa

Jubilejných 65 rokov sa 10. apríla dožila Zdenka Rudná zo Základnej organizácie SZPB v Dobšinej. Popri výchove piatich detí, zamestnaní a starostlivosti o domácnosť sa stihla stať dárkyňou tej najvzácnejšej tekutiny. Krv po prvýkrát darovala v roku 1978 a odvtedy sa tejto ušľachtilej činnosti venovala pravidelne. V roku 1982 jej bola udelená Jánskeho bronzová plaketa, roku 1987 strieborná a 27. októbra 1994 zlatá. Zdenka Rudná túto vzácnu tekutinu darovala 85-krát a v roku 2003 jej slávnostne odovzdali Jánskeho diamantovú plaketu.

Preto jej právom patrí naša hlboká úcta a vďaka. K životnému jubileu želáme veľa zdravia a pohody v kruhu rodiny. **Pavol BURGER, ZO SZPB Dobšiná**

Komjatice spomínali

Začiatkom apríla sa v Komjaticiach konala malá, ale dôstojná spomienková slávnosť, ktorou si ZO SZPB uctila 68. výročie oslobodenia našej obce Sovietskou armádou v 2. svetovej vojne.

K prítomným hosťom sa prihovorili starosta obce Peter Hlavatý, predseda Oblastného výboru SZPB v Nových Zámkoch Jozef Marunič, predsedníčka ZO SZPB Komjatice Mária Rajnohová a program uvádzala Mária Derďá-

ková. V príhovoroch odznali slová, ktoré odsudzovali akúkoľvek formu násilia, uctili si pamiatku obetí 2. svetovej vojny a vyjadrili nádej, že žiadna krajina sa už nikdy neocitne v celosvetovom vojenskom konflikte. Apelovali hlavne na prítomných žiakov Základnej školy s materskou školou O. Cabana, ako na budúcu generáciu, aby si brala príklad z histórie a neopakovala chyby minulosti. Tak ako každý rok, aj teraz zaspievali spevácky súbor pri KD a ZO SZPB Nádej a súbor O. Cabana pri MO MS. Krátkym kultúrnym programom prispeli aj žiaci základnej školy.

Mária DERĎÁKOVÁ

V Komjaticiach si pripomenuli oslobodenie obce. Foto: md

Turčania obsadili múzeá

V rámci spoznávania dejín SNP 43 členov SZPB z Turca navštívilo Múzeum SNP v Banskej Bystrici. Od lektora sme sa dozvedeli, že v súčasnosti Múzeum SNP spravuje vyše 200-tisíc múzejných a archívnych zbierok. Mali sme možnosť vidieť hmotné pamiatky a dokumentárne materiály viažuce sa k dejinám slovenskej spoločnosti v rokoch 1938–1945 s dôrazom na dokumentáciu protifašistického a národnooslobodzovacieho boja a vplyv SNP na povojnový vývoj na Slovensku, o aktívnej účasti Slovákov v boji proti fašizmu a o utrpení, obetiach, stratách, ktoré spôsobil ľudstvu nacizmus v druhej svetovej vojne.

Cestou sme sa zastavili v Kremnici. Vchádzame do zrenovovanej predajne z roku 1430, ktorá je súčasťou expozície, v ktorej sme videli historické minciarske nástroje, dozvedeli sme sa o spôsobe výroby mincí a taktiež sme si

pozreli exkluzívne a vzácne výrobky Mincovne Kremnica. Mali sme možnosť priamo vidieť raziace stroje pri razení mincí. V roku 2008 vyrazila Mincovňa Kremnica aj slovenské euromince.

Nálada v autobuse bola výborná, za pekné zážitky ktoré sme prežili v tento deň, ďakujeme vedeniu mesta Martin, i za poskytnutie finančných prostriedkov.

Š. TICHÝ

Odbojári z Turca pred tankom, ktorý Viliam Karak (tretí zľava) spojil po vytiahnutí z Váhu pri Strečne. Foto: G. Hulman

Posledný mohykán

V nedeľu 24. marca sa obec Lenartov rozlúčila s pánom Štefanom KAROLOM, posledným členom partizánskej skupiny LIPA. Narodil sa 1. júla 1921. Ako 22-ročný sa zapojil do odbojovej činnosti s ďalšími občanmi Lenartova ako spojka poverený získavať správy o pohybe nemeckých vojsk vo východnom regióne Slovenska. Okrem plnenia úloh ako spojka, zúčastňoval sa rôznych deštruktívnych a bojových akcií partizánskej skupiny. Najúspešnejšia činnosť skupiny

bola v septembri a októbri 1944 kedy boli spôsobené veľké materiálne a ľudské straty nemeckým vojskám. Odišiel vo veku nedožitých 92 rokov. Nebolo mu dopriate užívať výhod odbojára. Závisť a náboženské presvedčenie boli prekážkou že nemohol si vybaviť osvedčenie podľa Z. 255/1946 Z.z. To sa stalo až 66 rokov po vojne za pomoci Základnej organizácie a Oblastného výboru SZPB Bardejov. Jeho odbojová činnosť navždy ostane napísaná v pamätnej izbe obce.

Ján Kavulič, predseda ZO SZPB Lenartov (Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Slovenský zväz protifašistický

Myjavčania navštívili parlament

ZO SZPB a OO JDS Myjava v spolupráci s poslancom NR SR Vladislavom Petrášom zorganizovali pre funkcionárov oboch organizácií zájazd do Národnej rady Slovenskej republiky. Konal sa dňa 21. marca, v deň, keď v parlamente bola hodina otázok.

Po príchode do parlamentu nás privítal poslanec NR SR za okres Myjava Vladislav Petráš. Počas besedy medzi nás prišiel aj poslanec NR SR Jaroslav Baška. Poslanci nás ochotne zoznámili s parlamentnou prácou a ich aktivitami, ktoré robia v prospech občanov.

V priebehu besedy sa zaujímali o našu problematiku a ochotne odpovedali na naše zvedavé otázky. Diskusia bola zaujímavá a živá. Potom sme odišli do priestorov balkóna a sledovali Hodinu otázok. Otázky, ktoré smerovali na predsedu vlády SR Roberta Fica a jednotlivých ministrov, boli položené v predchádzajúci deň.

Žrebovaním sa odpovedalo na vybrané otázky. Keď prišiel predseda vlády Robert Fico, zožal veľký potlesk od prítomných návštevníkov. Od-

povedal vecne, zrozumiteľne, jednoznačne, čo sa prítomným páčilo. Potom sme si prezreli priestory parlamentu. Dozvedeli sme sa, kedy vznikla nová budova parlamentu, čo sa v nej nachádza, pozreli sme si zakladajúce dokumenty vzniku Slovenskej republiky, štátnu vlajku, štátny znak, pečate SR, protokolista nám vysvetlil význam hesla od dejateľa Miloslava Hurbana, originál slovenskej hymny od Janka Matušku na pozlátenej doske a ďalšie historické dokumenty vzniku Slovenskej republiky.

Ďakujeme poslancom Vladislavovi Petrášovi a Jaroslavovi Baškovi (Smer-SD), že nám umožnili navštíviť priestory NR SR, zúčastniť sa rokovania parlamentu a presvedčiť sa tak o zložitosti problematiky práce poslancov.

Ivan ŠIMO, tajomník ZO SZPB Myjava

Oslobodenie Dolného Kubína

Dátum 5. apríl sa zapísal do histórie Dolného Kubína ako deň oslobodenia. Predstavitelia mesta, členovia ZO SZPB v Dolnom Kubíne, klub vojenských dôchodcov, politické strany, ako aj občania si pripomenuli 68. výročie oslobodenia položením vencov a kytíc k Pamätníku padlých na Hviezdoslavovom námestí. Nechýbali ani hostia z oblasťného výboru SZPB z Ružomberka, predseda Róbert Fajta a tajomníčka Alžbeta Špirková. Veľkým pozitívom bola aj prítomnosť detí a mládeže tunajších škôl. Hlavný príhovor predniesol zástupca primátora Gustáv Turčina. Predseda ZO SZPB Ján Mi-

hál zdôraznil historickú hodnotu odkazu bojovníkov za slobodu a padlých. Predniesol aj básne k tejto udalosti. Takmer všetci priami účastníci sa prišli pokloniť k pamätníku. Chýbal jediný, ktorému to nedovolil jeho zdravotný stav. Počasie neprialo, no účasť bola prekvapivá. Nechýbala anketa miestnej televízie ani priamy rozhovor s účastníkmi odboja. Atmosféru spestrila dychová hudba v podaní skupiny Tvrdošanka. Som nesmierne rád, keď vidím, ako občania aj mládež vnímajú svojou účasťou významné podujatia spojené s oslobodením našej vlasti a nášho mesta. Nech odkazy a činy naďalej ostávajú v nás.

Pavol STUHLÝ

Odovzdali vyznamenania

Už tradične v mesiaci marci organizuje ZO SZPB v Štúrove oslavy oslobodenia. Tak tomu bolo aj 26. marca. Členovia ZO SZPB, zástupcovia mesta vedení viceprimátorkou Kornéliou Slabákovou a prednostom OÚ Ondrejom Beňušom, žiaci základných a stredných škôl, zástupcovia politických strán a obyvatelia mesta sa zišli na slávnostnom zhromaždení k 68. výročiu oslobodenia pred budovou Mestskej galérie, kde polo-

žili veniec k pamätnej tabuli. V tomto roku bolo podujatie slávnostnejšie, pretože členom ZO SZPB v Štúrove Marte Holováčovej a Vojtechovi Engelovi boli prepožičané zväzové vyznamenania Rad M. R. Štefánika III. triedy za účasť v národnooslobodzovacom boji. K zúčastneným sa prihovril Róbert Šimurka, ktorý priblížil prítomným udalosti spred 68 rokov. Kultúrny program pripravili študenti gymnázia. NIČ

Oslobodenie mesta si pripomenuli aj v Štúrove.

Sledovanie hodiny otázok a odpovedí z balkóna rokovacej miestnosti.

Slávnostná členská schôdza ZO SZPB v Žiari nad Hronom.

Foto: IJ

Podujatie k MDŽ v Hornej Mičinej zľava: Alžbeta Špirková a Mária Zimová, starosta Milošátorka Slávka Očenášová.

V Rimavskej Sobote hodnotili

V Rimavskej Sobote rokovalo začiatkom marca plénum Oblastného výboru SZPB. V hodnotiacej správe za rok 2012 predseda ObV SZPB v R. Sobote P. Brndiar podotkol, že rok 2012 bol rokom ťažkým.

V hodnotení činnosti ObV SZPB a ZO SZPB vo svojej pôsobnosti P. Brndiar kladne hodnotil oslavy nedežných narodenín účastníka SNP – spisovateľa, rodáka z Klenovca Vladimíra Mináča a výročie úmrtia a nedežných 100. narodenín Vladimíra Clementisa.

V ďalšej činnosti oblastnej organizácie do budúcnosti mali prácu skvalitniť predovšetkým dohody s orgánmi samospráv, najmä v mestách a obciach, kde sú základné organizácie, a so starostami obcí, ktoré v období protifašistických bojov zohrávali významnú úlohu.

Plénum sa venovalo aj rozširovaniu, resp. udržaniu členskej základne. Čas neúprosne odoberá našich členov – priamych účastníkov odboja. Je potrebné orientovať sa na získavanie nových členov z radov pedagógov. Ak sa nám to bude dariť tak, ako v Rimavskej Sobote, získame tým aj možnosť oboznamovať o odkaze SNP a atifašistickom odboji aj žiakov základných a stredných

škôl. Táto forma sa osvedčila okrem Rimavskej Soboty aj v Tornali, Klenovci a Tisovci. Aj v roku 2013 budú naši odbojáři v okrese organizovať tradičné podujatia, ako je vedomostná súťaž o histórii najmä 2. svetovej vojny a odkaze a význame SNP pre súčasnosť aj budúcnosť Slovenska.

Nepriaznivá situácia naďalej pretrváva v pravidelnom odoberaní dvojtyždenníka BOJOVNÍK. V niektorých

ch bojovníkov je stále aktívny

Foto: nič

68. výročie vylodenia výsadku Černomorsko-Dunajskej flotily pri obci Radvaň nad Dunajom, 30 km východne od Komárna, si pripomenuli položením vencov.

Foto: pt

Foto: iS

Členky pléna OblV SZPB v Rimavskej Sobote po gratulácii k MDŽ.

Foto: jp

ava členky výboru ZO SZPB Jana Borgu-Klíbány, poetka Elena Cmarková a reci-

Foto: jb

V Dolnom Kubíne si pripomenuli oslobodenie mesta.

Foto: ps

V slávnostnej atmosfére

Pred sviatkami jari si členovia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov spolu s ďalšími občanmi mesta Žiar nad Hronom pripomenuli na spomienkovom zhromaždení 68. výročie oslobodenia vtedajšieho mestečka Svätý Kríž nad Hronom.

Zhromaždenie pre nich bolo tentoraz výnimočne nielen pre to, že výročie padlo na Veľkonočný pondelok, teda presne ako v roku 1945, ale aj tým, že okrem predstaviteľov okresu a predstaviteľov mesta sa na členskej schôdzi Základnej organizácie SZPB a kladení vencov k pamätnej tabuli osloboditeľov zúčastnil mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Ruskej federácie Jeho excelencia Pavol Maratovič Kuznecov, sprevádzaný primátorom Petrom Antalom a poslancami mesta.

Po otvorení schôdze predseda ZO SZPB priblížil udalosti pred 68 rokmi. Potom sa ujal slova veľvyslanec, ktorý vzdal úctu a tichú spomienku všetkým bojovníkom proti fašizmu v II. svetovej vojne. Poukázal na najväčšiu ťarchu bojov, ktoré niesla Červená armáda, poďakoval všetkým veteránom a členom SZPB a zaželal im veľa pevného zdravia. Zároveň zdôraznil a upozornil na varujúci odkaz vojny a význam spoločného mierového úsilia Európy o jednotu a spoluprácu. Lebo na zmysel protifašistického zápasu neslobodno zabudnúť, ani ho podceňovať. Sami sme svedkami, že často počuť hlasy neonacistov obhajujúcich fašizmus a jeho pohlavárov, hlasy hnutí popierajúcich základné ľudské práva a slobody. Na záver

slávnostnej schôdze profesorka Nelli Veselá, členka SZPB, ktorá prežila štyri roky hrôzy v koncentračnom tábore Gross-Sachsenheim, neďaleko Stuttgartu, zarecitovala ruskú báseň hovoriacu o nezabúdaní na hrôzy II. svetovej vojny a P. M. Kuznecovovi odovzdala svoju knihu Generálove deti s venovaním. V nej opisuje útrapy v koncentračnom tábore, ktoré prežila so svojím bratom a matkou, ktorá tam i zahynula.

Potom sa členovia SZPB a hostia spolu s ďalšími občanmi zúčastnili pietneho zhromaždenia s kladením vencov k tabuli osloboditeľov na budove Mestského úradu. Tu sa k prítomným prihovril primátor mesta Peter Antal a veľvyslanec RF Kuznecov.

V popoludňajších hodinách sa veľvyslanec RF za účasti starostov a primátorov okresu, poslancov vyššieho samosprávneho kraja za náš okres, zúčastnil spolu s občanmi spomienkového zhromaždenia 68. výročia oslobodenia obce Janova Lehota. Po skončení aktu sa v zasadačke miestneho kultúrneho domu stretol so starostami a primátormi okresu Žiar nad Hronom, kde rozobrali možnosti slovensko-ruskej spolupráce na regionálnej úrovni.

Lubomír JANČO
predseda ZO SZPB v Žiari nad Hronom

V Hornej Mičinej sú aktívni

Obec Horná Mičina v okrese Banská Bystrica má jedinečnú spoločenskú organizáciu ZO SZPB so 43 členmi. Jej aktívna predsedníčka Mária Zimová nedovolí, aby činnosť stagnovala, veď dôverne pozná prostredie i ľudí. A tak spolu s členmi výboru pripravujú pestré podujatia, ktoré oceňuje aj vedenie obce. Bolo to poznať aj na vyhodnocovacej členskej schôdzi koncom januára. V útulnej miestnosti pohostinstva nechýbali fašiangové dobroty, pri ktorých sa ľahšie hodnotilo. A to nielen slovne: bohatá obrazová kronika organizácie názorne prezentovala minuloročné aktivity. Popri bežnej činnosti ako je starostlivosť o pomník a pamätnú tabuľu padlým za slobodu, spomienka na výročie oslobodenia obce, tradičné podujatia k MDŽ či Dňu detí a vianočná besiedka, členovia hojne využívali aj ponuku Oblastného výboru v Banskej Bystrici na návštevy pietnych miest SNP po celom Slovensku. Výnimočnou akciou bola spomienková slávnosť k 200. výročiu narodenia autora slávnej básne Mor ho! Sama Chalupku, ktorá burcovala aj v Povstaní. Program Pravde žil

som pripravil Juraj Sarvaš so svojimi študentmi z Akadémie umení v Banskej Bystrici a predviedol ho v ev. a. v. kostole.

Osobitne treba spomenúť minuloročnú akciu v rámci programu banskobystrického oblastného výboru Spoznaj svoj región. Hornomičinská ZO SZPB sa 14. septembra stala hosťiteľom štyroch desiatok záujemcov o históriu i súčasnosť obce z iných organizácií v oblasti. Vyžadovalo si to náročnú prípravu a koordináciu s vedením obce, napokon všetko vyústilo do úspešného dňa k spokojnosti návštevníkov i hostiteľov. Domáci si overili svoju akciešnosť, ako aj obetavosť členov.

Činnosť pokračuje aj v tomto roku, svedčí o tom aj slávnostné stretnutie k MDŽ, ktorého sa zúčastnila jubilujúca poetka Elena Cmarková z Banskej Bystrice. Priniesla so sebou svoju štvrtú zbierku básní Hranice, jej verše s citom interpretovali domáce recitátorky, ako aj Slávka Očenášová.

Činnosť ZO SZPB je v Hornej Mičinej naozaj viacrozmerná, získava si podporu aj mladších obyvateľov, ktorí sa zaujímajú o členstvo. A to je dobre. Jana BORGULOVÁ

V Komárne nezabudli

Pri príležitosti 68. výročia vylodenia výsadku Černomorsko-Dunajskej flotily pri obci Radvaň nad Dunajom, 30 km východne od Komárna, 28. marca položili vence zástupcovia ZO SZPB Komárno a ZO SZPB Hurbanovo pri pamätníku, ktorý je postavený v priestore vylodenia. Je smutné, že túto vzácnu akciu predstavitelia i obyvatelia obce Radvaň nad Dunajom od roku 1989 ignorujú, a to aj napriek písomným pozvánkam od výboru ZO SZPB Komárno. Deň pred tým si aj mesto Komárno pripomenulo svoje oslobodenie. Pri tejto príležitosti položili zástupcovia ZO SZPB Komárno veniec k soche „Námorník – osloboditeľ“.

Pavol TAUSK, predseda ZO SZPB Komárno

ZO SZPB ho neodoberajú ani členovia výboru ZO, ako potom môžu k získaniu odberu oslovovať radových členov. V rámci OblV SZPB Rimavská Sobota je odber v porovnaní s počtom členskej základne približne 10 percent. V tejto oblasti je potrebné neustále s členmi pracovať a vhodnou formou podnecovať k objednávaniam tohto nášho periodika. Obdobná je situácia, aj keď mierne priaznivejšia, v odbere Ročenky.

Súčasťou programu bolo aj odovzdávanie vyznamenaní

členom: plk. v.v. Ladislavovi Sládekovi medaila M. R. Štefánika III. stupňa, Anne Filipakovej medaila M. R. Štefánika III. stupňa a Artúrovi Soboňovi pamätná medaila Kpt. Jána Nálepku-Repkina, hrdinu ZSSR a SNP.

Na záver rokovania predseda OblV SZPB Pavel Brndiar v mene všetkých členov SZPB, pléna i vo svojom zablahoželal prítomným ženám k MDŽ a každej prítomnej dáme odovzdal karafiát.

Jozef PUPALA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Ladislav Nádaši-Jégé

(12. 2. 1866 – 2. 7. 1940) – SPISOVATEĽ

Roky patril medzi významné osobnosti v Dolnom Kubíne. Bol uznávaný a vážený pán doktor. Vysoký muž s nakrátko ostrihanými vlasmi a tenkým rámikom pozláteneho cvikra, opierajúci sa o striebornú paličku. V lete ho bolo vídať na bričke, ale ešte častejšie na obyčajnom povoze, v zime na saniach, ako ide za chorými do okolitých mestečiek a dedín. Dolnokubínčania za ním chodievali do ordinácie, ktorú mal pri byte, a prehliadky robieval i v kancelárii župného domu. Vynikajúci, citlivý lekár, múdry, skromný človek, trochu utiahnutý samotár – taký bol Ladislav Nádaši-Jégé. Azda jediným skutočným priateľom mu bol básnik Pavol Országh Hviezdoslav, ktorého vyše dvadsať rokov aj liečil. S pribúdajúcim vekom básnika sa ich priateľstvo ešte viac utužovalo, ale zaiste nielen preto, že ho Jégé denne navštevoval, lebo slávny básnik chorľavel. Spájala ich nemierna láska k slovu, ktorej obaja zostali verní až do smrti.

Životné osudy významného predstaviteľa slovenskej literatúry Ladislava Nádaši-Jégého sú nerozlučne späté s Oravou. Tam sa narodil jeho otec JUDr. Anton Odrobiňák, advokát, popredný dolnokubínsky mešťan a slovenský národný dejateľ, ktorý si pre udržanie advokátskej koncesie zmenil priezvisko na Nádassy (Nádaši). Aj matka Emília Ľudmila Ujhelyiová pochádzala z národne uvedomelej podnikateľskej rodiny z Ústia nad Oravou. Syn Ladislav sa im narodil ako piate z jedenástich detí v Dolnom Kubíne, kde rodina bývala. V rodnom meste chodil aj do štátnej ľudovej a do židovskej školy, kde si osvojil základy nemeckého jazyka a hebrejčiny. Potom ho zapísali na

dolnokubínske gymnázium, ale keď tam mal nastúpiť, pre nedostatok žiakov školu zrušili.

Prvé tri roky gymnázia vyštudoval v Kežmarku, štvrtý v Ružomberku, piaty rok v maďarskom Gyöngyösi, aby sa naučil po maďarsky, a maturoval na katolíckom gymnáziu v Levoči. So štúdiom nemal nikdy problémy, ale život mu skomplikoval vážny úraz. Nešťastne si zlomil nohu v bedrovom a kolennom kĺbe a až do smrti nápadne kríval. So svojím hendikepom sa obdivuhodne zmieril, vedel, že bude môcť robiť všetko ako jeho zdraví rovesníci, a ešte s väčším nadšením čítal a študoval.

Učitelia mali bystrého a rozhladeného študenta radi a i jeho otcovi veľmi záležalo na vzdelaní syna. Obzvlášť dbal na jeho jazykovú prípravu, a tak sa Ladislav učil po taliansky, po anglicky a po francúzsky. Na gymnáziu najväčšmi inklinoval k literatúre a chcel sa jej venovať na filozofickej fakulte, ale otec rozhodol, že bude mať syna lekára, a vybral mu lekársku fakultu českej univerzity v Prahe. Poslušný syn neodvrával a v rokoch 1883–1890 študoval medicínu, ale občas išiel aj na prednášky na filozofickú fakultu, kde ho zaujala osobnosť mimoriadneho profesora Tomáša Garrigua Masaryka, ktorý tam v tom čase prednášal.

V Prahe sa stretával i s ostatnými slovenskými študentmi a podobne ako oni, aj Nádaši sa zanietene pustil do práce v spolku Detvan. Bol knihovníkom, pokladníkom, archivárom, podpredsedom a dokonca štyri razy predsedom tohto významného slovenského študentského kultúrneho, literárneho a vzdelávacieho spolku. Mal široký rozhľad

OSUDY ZNÁMYCH SLOVENSKÝCH OSOBNOSTÍ

a čoskoro sa zaradil medzi popredných predstaviteľov nastupujúcej spisovateľskej generácie. Pod pseudonymom Dr. Ján Grob (jeho neskorší pseudonym Jégé

že pôjde do Ameriky, kde mohol robiť lekára Slovákom žijúcim v Clevelande. Na nešťastie, situácia v rodine Nádašiovcov sa práve vtedy skomplikovala, lebo v Dol-

keď sa Ladislav Nádaši-Jégé oženil s Máriou Viktoriou Kohuthovou-Rožkovou, ktorá pochádzala zo slávneho oravského rodu. Hneď po sobáši roku 1893 získal vplyvom novej rodiny miesto obvodného a neskôr okresného lekára v Dolnom Kubíne a kúpil si väčší dom, v prízemí ktorého prenajímал priestory obchodníkom a na poschodí mal byt a ambulanciu. Svojím humánnym prístupom k pacientom sa stal vážnou osobou v meste a okolí. Lekárskemu povolaniu sa venoval s plnou vážnosťou a nikto z jeho okolia ani netušil, že v ňom drieme citlivá duša literáta.

Roku 1918 Ladislav Nádaši nadšene privítal vznik Československej republiky a vzápätí nato ho vymenovali za župného lekára Oravskej župy so sídlom v Dolnom Kubíne. V rokoch 1924 až 1925 dostal funkciu župného zdravotného referenta v Bratislave. Po návrate na rodnú Oravu odišiel do výslužby a po dlhom odmlčaní sa venoval literárnej tvorbe. Písal do Slovenských pohľadov a roku 1925 dostal Štátnu cenu za literárnu tvorbu a román *Adam Šangala*. To ho ešte viac povzbudilo do ďalšieho písania, ale aj do kultúrnej a osvetovej práce. Niekoľko rokov redigoval časopis *Naša Orava*, bol šéfredaktorom týždenníka *Orava*, predsedal Hviezdoslavovej besede, miestnemu odboru Maticy slovenskej, odbočke Československého Červeného kríža a mal i viaceré ďalšie funkcie. K jeho celoživotným záľubám patrilo umenie, bol milovníkom výtvarných diel a vášnivým cestovateľom. Zomrel ako sedemdesiatštyriročný vo svojom milovanom Dolnom Kubíne, kde je aj pochovaný.

Jozef LEIKERT

Ladislav Nádaši-Jégé

Fotorepro: TASR

vznikol spojením iniciál pseudonymu Ján Grob) uverejnil viacero humoresky a črty. Debutoval koncom 80. rokov novelou *Výhody spoločenského života*. Popri tom nezabúdal ani na medicínu a v marci 1890 ho vymenovali za doktora medicíny, patril medzi najmladších, ktorí dostali lekárskeho diplomu.

Keď si zháňal po skončení štúdiá miesto, uvažoval aj nad tým,

nom Kubíne zbankrotovala židovská banka, v ktorej bol jeho otec riaditeľom. Rodina prišla o všetok majetok, ostala na mizine a Ladislavov sen o Amerike sa rozplynul. Musel sa vrátiť do Dolného Kubína, aby pomohol rodičom a mladším súrodencom. Dlhú neváhal, otvoril si súkromnú ambulanciu, býval v prenajatom dome a živil rodičov a súrodencov.

Neradosť sa zlepšila,

Rozlúčka s Michalom Kriškom

Členovia ZO SZPB a ObĽ SZPB sa navždy rozlúčili s dlhoročným členom a funkcionárom zväzu Michalom Kriškom. Narodil sa v roku 1917 vo Vyšnom Orlíku. V čase 2. svetovej vojny sa ako partizán zapojil do odbojovej činnosti a v brigáde Čapajev pôsobil až do

skončenia vojny. Bol držiteľom Osvedčenia 255/46 Zb. Bol dlhoročným tajomníkom ObĽ SZPB vo Svidníku a aktívnym členom základnej organizácie.

Za zásluhy a činnosť je držiteľom medailí M. R. Štefánika I., II. a III. stupňa, pri príležitosti ukončenia vojny dostal vyznamenania od MO SR, prezidenta RF a prezidenta Ukrajiny. Posledné medaily za účasť v boji proti fašizmu a oslobodenie vlasti si prevzal v roku 2010.

Michalove statočné srdce dotĺklo 7. marca 2013 vo veku nedožitých 96 rokov. Priatelia, známi a členovia SZPB si zachovávajú jeho pamiatku, ako aj pamiatku jeho bratov Juraja a Petra.

Pavel GAL, predseda HDK, Svidník

Antifašizmus je jej srdcovou záležitosťou

Tajomníčka Oblastného výboru SZPB v Rimavskej Sobote Mariana Velechová, rod. Machyniaková, oslávila okrúhle jubileum. Narodila sa, ako sama s úsmevom hovorí, na „medzinárodný deň mužov“, 19. marca 1953 v Jáchymove, okr. Karlove Vary. O dva roky nato sa rodičia odsťahovali do Lehoty nad Rimavicou, okr. Rimavská Sobota. Otecko bol účastníkom Slovenského národného povstania. Zúčastnil sa obranných bojov medzi Rimavskými Zalužanami a Rimavskou Baňou proti postupujúcim nemeckým a maďarským vojskám, vyslaných Hitlerom k potlačeniu. Práve z tohto dôvodu, okrem osobného presvedčenia, sa stal pre jubilantku „JANKU“, ako ju všetci volajú, odkaz protifašistického odboja srdcovou záležitosťou. V roku 1970 začala pracovať vtedy na Okresnom výbore protifašistických bojovníkov v Rimavskej Sobote ako administratívna pracovníčka. Do SZPB vstúpila v roku 1992, nakoľko dovtedy bola organizácia na stavovskom princípe len pre priamych účastníkov odboja. V roku 1995 bola zvolená za

tajomníčku Oblastného výboru SZPB v Rimavskej Sobote a túto funkciu vykonáva dodnes. Za také dlhé obdobie pôsobenia v našej organizácii vďačí aj svojmu manželovi Jozefovi, ktorý ju v jej aktivitách plne podporuje aj svojou aktívnou účasťou.

Svojou aktívnou účasťou sa podieľa na organizovaní každej akcie ObĽ SZPB v Rim. Sobote a taktiež celoslovenských akcií SZPB, ako sú oslavy konca druhej svetovej vojny na Slavíne v Bratislave, výročných osláv Karpatsko-Duklianskej operácie vo Svidníku, osláv SNP v Banskej Bystrici, stretnutí generácií na Kališti a pod.

Jedno volebné obdobie vykonávala aj funkciu predsedníčky ÚRK SZPB

a jej členkou je doteraz. V ZO SZPB v Hrachove vykonáva funkciu predsedníčky. Za aktívnu činnosť v SZPB jej boli udelené takmer všetky druhy vyznamenaní. K jej okrúhlemu 60. jubileu oslávky za celoživotnú prácu udelila ÚR SZPB čestnú medailu Milana Rastislava Štefánika I. stupňa.

Jozef PUPALA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Jubilanti ZO SZPB sa dožívajú

- **Bratislava 9:** Martin Smetana 94, Jozef Gmitter 90, Františka Rzvavská 87 a Justína Borotová 80 rokov.
- **Bratislava 24:** Ing. Karol Kuna 85 rokov.
- **Bratislava 39:** prof. Jaroslav Čelko 90 a Viera Mitterpachová 85 rokov.
- **Belá – Dulice:** Ján Kapusta 87 a Jozef Bernát 60 rokov.
- **Badín:** Anna Leštáková 80 rokov.
- **Banská Bystrica – Tr. SNP:** Gabriela Baloghová 83, Ing. František Ježík 81 a JUDr. Igor Štefánik 60 rokov.
- **Banská Bystrica – Fončorda:** Dušan Chladný 70 rokov.
- **Banská Bystrica – Stred:** Anna Hudecová 91 a Mgr. Daniela Borgesová 45 rokov.
- **Brezno 1:** Jozef Felcian 90, Anna Leitnerová 88, Melánia Krčová a Jozef Engler 85, Ondrej Ištván 84, Margita Bukovinová 83, Anna Belková 75 a PhMr. Jaroslav Ďalák 60 rokov.
- **Bzince p/Javorinou – Cetuna:** Alžbeta Poláková 90 a Emília Potfajová 82 rokov.
- **Blatnica:** Ing. Ján Trnkócy 60 rokov.
- **Čierny Potok:** Miroslav Vítek 60 rokov.
- **Čierna n/Tisou:** Marián Kraus 55 rokov.
- **Čadca:** Františka Pajerová 81 rokov.
- **Dolné Vestenice:** Paulína Masárová 88 a Božena Racká 80 rokov.
- **Dunajská Streda:** Mária Sklenárová 60 rokov.
- **Harmanec:** Štefan Havran 75 rokov.
- **Hniezdne:** Božena Marchevková 60 rokov.
- **Hrachovo:** Július Pupala 70 rokov.
- **Lipany:** Mária Tomková 88 rokov.
- **Lehota p/Vtáčnikom:** Viliam Mjartan 65 rokov.
- **Liptovský Mikuláš:** Ján Iľanovský 91 a Elena Golanová 82 rokov.
- **Liptovská Osada:** Leopold Mudrončík 93, Mária Bačovská

- 88, Mária Vanovčanová 82, Vilma Mráziková 80, Ján Praženica 75, Valéria Michalová a Helena Bačovská 70 rokov.
- **Levoča:** Stanislav Chovanec 96 rokov.
- **Myjava:** Ján Durec 85, Emília Bielčíková 84, Viera Púllová 81 a Emília Radičová 70 rokov.
- **Medzibrod:** Ing. Ján Pacek 60 rokov.
- **Martin – Stred:** Helena Šimková a Mária Sarnovská 82 rokov.
- **Makov:** Ružena Zemanová 81 rokov.
- **Martin – Východ:** Ing. Ján Bujdošík 88, Jozef Kováčik 82 a Anna Darulová 75 rokov.
- **Martin – Sever:** Helena Šipošová 91, Jarmila Koláriková 85 a Emília Bukvová 70 rokov.
- **Martin – Priekopa:** Božena Gabrižová 80 rokov.
- **Nová Baňa:** Štefan Spurný 90, František Martinec 80, Mária Ivaničová 75, Otlília Blahusová

- a RSDr. Bohuš Kubínsky 70, Jolana Vozárová 65 a Karol Récky 60 rokov.
- **Nové Mesto n/Váhom:** Jaromír Ošťádal 89 rokov.
- **Nižný Žipov:** Júlia Ďugošová 82 rokov.
- **Novosad:** Anna Štefanová 84 rokov.
- **Považská Bystrica:** Justín Frátrík 98 a Emília Žišková 84 rokov.
- **Pohorelá:** RSDr. Matej Kalman 82, Anna Mecková a Jozef Terek 65, Juraj Mecko 60 rokov.
- **KVD Prešov:** Štefan Tluščák 80 a Ing. Milan Girmala 60 rokov.
- **Rimavská Sobota 1:** Irena Sekerková 88, Jozef Stančok 86 a Ida Lörincová 80 rokov.
- **Rimavská Sobota 2:** PhDr. Ivan Ursíni 70 rokov.
- **Ružomberok:** Helena Telepovská 81 rokov.
- **Stupava:** Mária Maderová 85 rokov.

- **Senica:** Helena Hilková 83 a Mária Golierová 75 rokov.
- **Skýcov:** Ludmila Zbonková 87, Štefánia Matejová a Bartolomej Matejov 85, Rozália Beličínová a Ludmila Černáková 84 rokov.
- **Stará Kremnička:** Helena Balážová 92, František Sekereš 90 a Ružena Droppová 65 rokov.
- **Snina – mesto:** Juraj Hačkulič 83 rokov.
- **Slovenská Ľupča:** Emília Briesová 88, Anna Bobáková 87, Ing. Elena Majerová a Roman Petrík 70, Miroslav Macák 60 rokov.
- **Sečovce 1:** Štefan Póša 30 rokov.
- **Sečovce 2:** Irena Macková 84 a Mária Gašparová 83 rokov.
- **Sklabiňa:** Anna Bobčeková 83 a Milan Majerčík 60 rokov.
- **Trenčín 1:** Ľudovít Kaliský 93, Karol Steklý 92, Alžbeta Herkeľová 91, Anna Golská 89, Alfonz Bučko 88, Margita Beňová 87,

- Ján Brndiar 86, Jozef Novotný a MUDr. Bohuslav Rehák 82, Margita Bučková 81 rokov.
- **Trnava 2:** Mária Remišová 90, Irena Šišková 89 a Eva Horváthová 75 rokov.
- **Topoľčany 2:** Jozef Bystričan 82, Jozefína Maninová 70 a Pavol Ryban 65 rokov.
- **Trebišov 2:** Ružena Urbanová 65 rokov.
- **Vráble:** Jozef Nilaš 70 rokov.
- **Veľaty:** Anna Nemethová 85 a Stanislav Gonos 60 rokov.
- **Veľké Kapušany:** Marta Macková 70 a Anna Hudáková 65 rokov.
- **Zemplínske Hradište:** Jozef Šimko 60 rokov.
- **Závadka n/Hronom:** Judita Kánová 90 rokov.
- **Zemianske Kostol'any:** Margita Peklanská 86 rokov.
- **Žiar n/Hronom:** Elena Šatarová 81 rokov.

Jubilantom srdečne blahoželáme!

Odišla partizánska legenda

V nedožitých 88 rokoch skončila životná púť partizánskej legendy Podbradlianskeho kraja Jána Bzdúška. V utorok 12. februára sme sa s ním rozlúčili v obradnej sieni v Brezovej pod Bradlom.

V čase SNP sa zúčastnil bojov s nemeckými fašistami a domácimi gardistami v radoch II. partizánskej brigády M. R. Štefánika, v oddiele Jána Reptu. Po oslobodení venoval väčšiu časť svojho plodného života zveľobovaniu rodného regiónu, ako pracovník na vyšších pozíciách miestnych priemyselných podnikov, rovnako sa významne zaslúžil o výstavbu bytových a spoločenských objektov mesta Brezová. Obetavo sa angažoval i v politických a verejných aktivitách, najmä však v SZPB. Bol popredným

organizátorom akcií, ktoré verejnosti pripomínali slávnú históriu povstaleckých bojov, a to nielen priamych účastníkov bojov, ale aj všetkých, ktorí túto činnosť povstalcami umožňovali. Veľmi

populárne a vyhľadávané boli aj jeho besedy s mládežou na školách v celom regióne.

Mimoriadnu pozornosť venoval i udržiavaniu a prehlbovaniu družobných vzťahov s moravskými odbojárskymi organizáciami. Udalosti z povstaleckých

bojov zachytil spoločne s bojovým druhom Jurajom Baranom v publikácii Spomienky na Slovenské národné povstanie v Podbradlianskom kraji pri príležitosti 50. výročia Povstania. Rad významných faktografických skutočností v tejto knihe ozvláštnila svojimi veršami známa poetka, rodáčka z tohto kraja, partizánka Anna Plecítá-Kyštiaková.

Náš veľký priateľ a záživný sprievodca mal i v pokročilom veku nevšednú erudíciu námietok, ako najlepšie obohatiť činnosť našich organizácií pre širokú verejnosť. Preto jeho odchod je bolestnou stratou pre našich slovenských priateľov, ale i pre nás, juhomoravských nositeľov štafety „Pamäti národa“.

pik. v. v. Vlastimil NĚMEČEK
ČSBS a Čsol. Břeclavska

Zľava: Ján Bzdúšek, Vlastimil Němeček, Ján Krutý. Foto: archív autora

Za F. Blahom

Členovia SZPB z okresov Ružomberok a Dolný Kubín sa 5. marca prišli naposledy rozlúčiť s ich dlhoročným predsedom, 84-ročným Františkom Blahom. Tajomník OblV SZPB v Liptovskom Mikuláši mu poďakoval za veľmi príkladnú a aktívnu činnosť a za mesto Ružomberok sa k pozostalým prihovril primátor J. Pavlík.

F. Blaho sa narodil 4. januára 1929 v Ružomberku. Ako študent gymnázia sa v čase SNP zapojil do odboja. Činnosť bola čoskoro prezradená, tak ho spolu s viacerými vzalo gestapo do väzenia v Ružom-

berku a neskôr do Leopoldova. Ku koncu roka 1944 ho prepustili a pokračoval v štúdiu. Po ukončení základnej vojenskej služby pracoval ako učiteľ a vychovávateľ v odbornom učilišti. Neskôr, ako riaditeľ Strednej chemicko-textilnej priemyselnej školy v Ružomberku, prispel k výchove odborných kádrov a k modernému technickému vybaveniu. Ako úspešný pedagóg v roku 1990 odišiel do zaslúženého dôchodku.

Členom SZPB bol od jeho založenia. Najskôr v okresnom výbore v Liptovskom Mikuláši, po rozdelení okresov sa v roku 1998 sa stal predsedom OblV SZPB v Ru-

žomberku až do roku 2008, keď sa zo zdravotných dôvodov vzdal funkcie. Dlhé roky bol aj členom ÚR SZPB a zúčastnil sa na všetkých zjazdoch zväzu. Je držiteľom Osvedčenia 255/46 Zb. a vyznamenaní za príkladnú činnosť v SZPB. Za dobrú spoluprácu s Ukrajinskou organizáciou odboja a boja proti fašizmu dostal mimoriadne vyznamenanie v Kyjeve. Zúčastňoval sa na prednáškach, najmä s mládežou.

Rozlúčky na ružomerskom cintoríne sa zúčastnili priatelia, známi, pedagógovia i nemalo jeho bývalých žiakov, ktorí budú na neho dlho v dobrom spomínať.

OblV SZPB Ružomberok

Opustil nás bojovník

Z našich radov odišiel vojak z povolania mjr. v.v. Ján Bohuš. Narodil sa 30. novembra 1917 v obci Selce pri Banskej Bystrici. Miloval prírodu, ktorá ho ochraňovala aj v najťažších rokoch 2. svetovej vojny, keď ako aktívny vojak nasadzoval svoj mladý život proti fašistickým hrdlo-

rezom v SNP. Bol dlhoročným členom a funkcionárom ZO SZPB Selce, až do svojho posledného výdychu. Ešte 2. 12. 2012 sa zúčastnil VČS, kde spolu s členmi ZO a zástupcom OblV SZPB Antonom Hoffmanom oslávil 95. narodeniny. Ako priamy účastník SNP bol vyzname-

naný pamätnými medailami SNP k jeho významným výročiam. Naposledy dostal medailu M. R. Štefánika II. stupňa. Zostalo nám už len posledné poďakovanie za prácu pre potreby armády, prácu v ZO SZPB, za čestný a statočný život, za všetko, čo pre vlasť vykonal.

Viktória PETRÍKOVÁ
predsedníčka ZO SZPB Selce

Navždy sme sa rozlúčili

- **Halič** s 93-ročným Jánom Labúnom.
- **Liptovská Osada** s Irenkou Čárochovou.
- **Lipany** s 89-ročným Jánom Filipom.
- **Nová Baňa** s 86-ročnou Magdalénou Mišurovou a 77-ročným Ivanom Pokrivkom.
- **Stará Kremnička** so 72-ročnou Máriou Machovou.
- **Trebišov 1** so 69-ročným RSDr. Štefanom Foltínom.

Česť ich nehynúcej pamiatke!

Spomienka na židovské transporty smrti v Trenčíne

Členovia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v Trenčíne so zástupcami židovskej obce si pri synagóge pripomenuli 71. výročie vypravenia prvého transportu židovských spoluobčanov do koncentračných táborov 24. marca 1942.

Pri trenčianskej synagóge sa stretli ľudia, ktorí odsudzujú holokaust a dodnes im nie je ľahostajné, čo sa v meste a okolí dialo počas druhej svetovej vojny. Po úvodných slovách predsedu ZO SZPB Miroslava Ondráša sa prítomným prihovoril podpredseda oblastnej organizácie Tomáš Švec. Vo vystúpení skonštatoval, že v súčasnosti vnímame holokaust ako zlyhanie európskej civilizácie, dokonca ako zlyhanie elementárnej ľudskosti. „Slovenský zväz protifašistických bojovníkov víta každú aktivitu, ktorá pripomína hrôzy fašistického bezprávia na Slovensku, aby sa nezabudlo. Patrí k nim aj dnešná spomienka na osudy slovenských Židov, voči ktorým boli od roku 1941 zavedené prísne rasové zákony,“ povedal Tomáš Švec a pripomenul, že viac ako 90 tisíc slovenských občanov klérofašistický štát zbavil občianskych práv, majetku, vystaňoval ich zo Slovenska

a napokon boli fyzicky zlikvidovaní.

V spomínanom období bolo z Trenčína odvečených do rôznych koncentračných táborov 15 750 Židov. Vyvraždené boli celé rodiny. Ich mená sú zvečnené v modlitebni trenčianskej synagógy. Domov sa vrátilo iba 1586. Prvý transport bol vypravený 24. marca 1942 a do septembra 1943 vypravili ešte ďalšie tri. Celkom bolo zo Slovenska deportovaných až 68 tisíc Židov a za každého z nich vtedajšia vláda zaplatila Nemecku päťsto ríšskych mariek. „Túto smutnú udalosť si musíme pripomínať aj preto, aby sa už nikdy nezopakovala. Varujeme tiež všetkých ľudí pred tým, aby sa dôsledky súčasnej hospodárskej krízy riešili podobne ako pred sedemdesiatimi piatimi rokmi. S obavami totiž sledujeme vystúpenia niektorých ľudí, pripomínajúce časy, keď sa šliapalo po ľudských právach. Rasizmus,

Členovia SZPB v Trenčíne so zástupcami židovskej obce si pripomenuli vypravenie transportov so Židmi do koncentračných táborov.

Foto: O. Kajabová

antisemitizmus a neonacizmus nemajú miesto v civilizovanej spoločnosti 21. storočia. Ale obdobie hospodárskej krízy vytvára predpoklady na opätovné oži-

vovanie fašistických organizácií, a to nesmieme nikdy dovoliť,“ uzavrel Tomáš Švec.

Účastníci spomienkového aktu tiež umiestnili venček pod pa-

mätnú tabuľu pripomínajúcu deportácie obyvateľov z Trenčianskeho okresu a pozreli si interier modlitebne v synagóge.

Olga KAJABOVÁ

Oravci spomínajú

Už 68 rokov spomíname na chvíle, kedy vojská 4. ukrajinského frontu, 18. armády generála Gastiloviča, 17. streleckého zboru, oslobodili Dolný Kubín a po ťažkých bojoch prelomili fašistickú obranu, aby postupne začali oslobodzovať oravské obce.

Krutú daň zaplatili Oravci krvilačnej fašistickej okupácii. Za pomoc partizánom sa fašisti pomstili na civilnom obyvateľstve. V Oravskom Bielom Potoku zastrelili šesť nevinných ľudí, v Trstenej 17 väzňov. Sú pochovaní v hromadnom hrobe pod Halečkovou. Horooravské obce boli násilím evakuované. Vypálili Osadu, Brezovicu, Námestovo a Trstenú. Ako dôkaz pomsty pred postupujúcou Sovietskou armádou spustošili železničnú trať, mosty, cesty.

Orava bola oslobodzovaná z viacerých smerov. Od Vitonovej a Hladovky, Zábiedovo a Brezovice, od Bobrova

a Zubrohľavy k Námestovu. Po oslobodení Trstenej a Námestova útvary Červenej armády postupovali rýchlo smerom na Lokcu a Oravskú Lesnú, ďalej na Oravský Podzámok a Zázrivú.

Oslobodením Dolného Kubína a Kráľovian 5. apríla 1945 bolo zavŕšené oslobodenie celej Oravy. Rýchlym postupom dolu Oravou sovietska Červená armáda pomohla oslobodzovať Liptov.

Národnooslobodzovacieho zápasu sa v nemalej miere zúčastnili aj občania Oravy. So zbraňou v ruke bojovali v domácom i zahraničnom odboji.

Pavol GONDA, ZO SZPB Dolný Kubín

Spomienka na generála Gibalu

Dňa 25. marca 2013 ubehol rok od úmrtia brig. gen. v.v. Imricha GIBALU. Pri príležitosti prvého výročia úmrtia manželka Vlasta, dcérka Evka a synovia Miroslav a Ivan vy-

slovujú poďakovanie všetkým, ktorí v najťažšom období svojou účasťou prispeli k čiastočnému zmierneniu našej bolesti. Ďakujú všetkým, ktorí si spomínajú na zosnulého aj rok po jeho odchode do večnosti.

Osobitné poďakovanie chceme vysloviť zástupcom armády SR, náčelníkovi GŠ genpor. Petrovi Vojtekovi, jeho zástupcovi genpor. Jaroslavovi Vyvlekov, veliteľovi vzdušných síl ASR genpor. Babiakovi, predsedovi SZPB Pavlovi Sečkárovi, odbojárom ZO SZPB v Banskej Bystrici a v Čiernom Potoku.

Smútiaca rodina

Údolie smrti je súčasťou vojnovnej histórie Kružľovej

Stovky návštevníkov každoročne zavítajú do obce Kružľová, okres Svidník, kde sa na jeseň v roku 1944 odohrali kruté boje medzi postupujúcimi plukmi Červenej armády a bráničmi sa nemeckými okupantmi. Turisti sa preto nemôžu čudovať, že keď sa spýtajú v kraji pod Duklou na cestu do tejto dediny, nasmerujú ich do Údolia smrti.

Spomínané údolie zasahuje do katastrov viacerých obcí a časť z neho patrí Kružľovej. Dolina dostala meno podľa najväčšej tankovej bitky, ktorá sa tu odohrala počas Karpatsko-duklianskej operácie.

„Je to prírodné vojenské múzeum, ktoré tvorí v našom katastri osem kusov sovietskych tankov T-34, ktoré sú zoradené v palebnej línii. Po vojne zostali tak, ako sa ľahala tá zóna,“ konštatoval starosta obce Adrián Gužo.

O celý areál sa stará obec. Zabezpečuje kosenie svahov a rovnako v určitých časových intervaloch sa natierajú aj tanky. Vďaka projektu získali zdroje, podarilo sa im v dolnej časti areálu vybudovať niekoľko zákopov a pri vstupe obnovili a zastrešili prameň.

„Máme aj ďalšie napísané projekty, napríklad na vyhlídkovú vežu v Údolí smrti, ale aj na bunker pre šesť až osem osôb, stále však čakáme, či budeme úspešní. Usilujeme sa, ako sa len dá, v spolupráci s Vojenským múzeom vo Svidníku,“ doplnil starosta. Guža vysvetlil, že prechod údolím trvá peším turistom približne nejakých 40 minút a po celej jeho dĺžke tu môžu nájsť ťažkú vojenskú techniku. Pri výročiach zvyknú organizovať rekonštrukcie bojov, ktoré si naposledy prišlo pozrieť viac ako 4000 divákov. V spolupráci s odborníkmi na históriu a nad-

šencami by chceli zorganizovať takúto akciu na budúci rok, keď bude 70. výročie Karpatsko-duklianskej operácie.

„Vraj tu po celom údolí ležalo množstvo mŕtvych vojakov. Mnohí sú teraz pochovaní na Dukle. Ako to tu prebiehalo, to vedeli asi len tí, ktorí tu bojovali, pretože ľudia z dediny boli evakuovaní,“ hovorí obyvateľ obce Pavel Mašša. Podľa neho by sa tu dalo vidieť aj viac, len na to treba veľa peňazí, aby sa to vyčistilo a sprístupnilo verejnosti.

„Tu sú aj zákopy po tých lesoch. Tu bola voľakedy tanková cesta, a to išlo až na Poľsko. To by bolo treba obnoviť a mohla by to byť nejaká turistická trasa,“ dodáva obyvateľ obce.

O bojoch v týchto oblastiach neustále svedčia aj mnohé policajné správy o nálezočoch nevybuchutej munície, ktoré sa aj dnes často objavujú v správach. Delostrelecké granáty, náboje do guľometov či samopalov nenačádzajú len domáci, ale aj náhodní turisti.

Mašša dodáva, že už toho nie je toľko ako kedysi, lebo to, čo bolo na povrchu, zhrdzavelo.

„Tu bolo toľko munície, že kto nemal náboj vo vrecku, tak ani do školy nešiel. Ako chlapec som chodil po lese a to nebol problém nájsť pušku alebo granáty či náboje. Bolo toho dosť,“ zaspomínal si na detské časy.

Desiatky takýchto nefunkčných kusov munície a zbraní sa nachádzajú aj v Obecnej miestnosti vojnových spomienok. Okrem munície sú tu nemecké či sovietske strelné zbrane, časti odevov, vysielačky či ďalšie veci, ktoré zostali na bojisku.

red TASR

Starosta obce Kružľová Adrián Gužo drží v ruke starú nefunkčnú muníciu z obdobia 2. svetovej vojny.

Foto: TASR – J. Lašák

Partizánsky oddiel Národný pomstiteľ splnil svoju úlohu

Redakcia dvojtýždenníka Bojovník už neraz priniesla spomienky partizánov na ich život a boje proti fašistom. Spomienky ruských partizánov zozbieral a spracoval člen predsedníctva ÚR SZPB Jozef Havel. Listy rukopisného prekladu z ruštiny sú však neúplné, bez údajov, kedy boli zaznamenané a kto na posledné dni činnosti partizánskeho oddielu Národný pomstiteľ spomína. Bojovník prináša ďalšiu časť týchto spomienok.

Vasja Galuškanec, komisárov pobočník, hovorí, že on stále pozoruje jedného predavača poštových známok. Boli sme v Zlatne – bol tam on, prišli sme do Skýcova – opäť tam bol. Zavolať sme si ho a porozprávali sa s ním. Povedal, že je z Nitry, predáva známky, a tak si zarába na chlieb. V tej chvíli prišla naša spojka Aňa z Bratislavy. Keď vošla do izby a zbadala toho človeka, rýchlo sa otočila na podpätku preč, zbledla a hovorí, že je stratená. Ten človek, ktorý tam sedel, je gestapák z Bratislavy a pracuje na gestape. On sa od toho dištancoval, vtedy prišla Aňa a do očí mu všetko povedala. S hnevom mu vyčítala všetky jeho priestupky. Pri prehliadke sme našli zašité pod plecami jeho kabáta dve ploché fľaštičky so smrtiacim jedom. V záplate pod kolenami sme našli zašité dokumenty, preukaz pracovníka gestapa. Nebolo mu súdené vrátiť sa do rodiska. O týchto prípadoch sme porozprávali všetkým obyvateľom a upozornili ich, aby si všimli nových neznámych ľudí. A skutočne, obyvatelia Skýcova, Zlatna a iných dedín sa aktívne zúčastňovali partizánskej práce.

V ladovej vode

Po oslobodení Budapešti sa front zastavil na rieke Hron. Veľký počet nemeckých jednotiek obkľúčil nás, partizánov, a stále častejšie sa bojovalo. Po veľkom boji pri Skýcove sme odišli do hôr pod Zlatnom. Naše postavenie bolo stále ťažšie. V tom čase sa fašisti prebýjali a nasadili veľké sily trestaneckej divízie, ktorá sa preslávila svojimi zločinmi na

Ukrajine, v Bielorusku, na ceste všetko zapalovali.

Pätnásteho marca 1945 je Skýcov vypálený. Obyvatelia putekali do lesov. Po operácii majora Zoriča sme prosili štáb o dovolenie sa spojiť s jednotkami Sovietskej armády. Dovolili nám. Dohovorili sme sa na mieste prechodu, prechod mal byť zabezpečený. Miesto prechodu určili medzi Tekovskou Breznicou a Brehmi. Oddiel sa pohol. Pri postupe k rieke Hron nás zbadali a začali do nás strieľať. Rozpútal sa boj. Po skončení sme zamierili k rieke. Tok Hrona je prudký. Prepravy nebolo. Treba organizovať svojimi silami, ale ako? Náčelník štábu oddielu Kuznecov sa vyzlieka a nahý prepláva na druhý breh, v dedine Orovnice si vypýtal od obyvateľov tri kone a lano. Lanu sa nič nestalo, ale jeden kôň sa utopil, museli sme to odložiť. Začali sme prevážať ranených. Len čo sme previezli cez riek ranených, Ninu a Pavlínu, a opäť sme uviazli, začala paľba. Stačili sme previesť 18 ľudí spolu s ranenými, ostatní tam zostali. Súdruhovia ležali v ľadovej vode 24 hodín. Nasledujúcu noc odišli do hôr. O tri dni sme si spolu s rumunskou divíziou vynútili prechod cez Hron a dostali sme sa do Novej Bane. Na počesť príchodu prvých Rusov nám predstavitelia mesta odovzdali cenné darčeky. O dva dni sme sa celkom spojili so svojím oddielom v Zlatne.

Lov na agenta

Začala sa demobilizácia oddielu. Česi, Slováci, Maďari, Bulhari sa ubytovali po domoch,

vyhotovili sa im pravé doklady. Naši sovietski partizáni sa pripojili k Červenej armáde v Trnave. Ale ešte musíme splniť dôležitú úlohu. Musíme nájsť agenta, ktorý utiekol po partizánskom súde pred zastrelením. Agent pod rôznymi menami často menil miesta pobytu. Ale všetky naše spojky vedeli, kde sa nachádza. Rozhodli sme sa zlikvidovať zradcu. Skupina v zložení V. Maximov, J. Kuznecov, Vasja Ignatov a vodič Sergej Paschalov odišla plniť úlohu. Agent bol chytený a odovzdaný orgánom bezpečnosti. Na spiatocnej ceste vrazilo auto vo veľkej rýchlosti do poškodeného mosta a zapálilo sa, ťažko sa zranili Maximov, Kuznecov a ľahko Paschalov, ale Vasja celkom zho-

horší ako naši partizáni. Prešiel nejaký čas, zo Zlatých Moraviec sme dostali správu od ilegálnych pracovníkov, že v gestape pracuje aj náš partizán. Opis osoby sa zhodoval s opisom Adolfa. Pozorujeme ho. Počas priebehu boja sa oddiel premiestnil do Zlatna. Začali sme celodenné pozorovanie každého Nemca. Robili sme to tak, aby nič nezbadali. Voľne sa pohybovali, vychádzali. O niekoľko dní sme si boli istí, že Adolf je naozaj spojený s gestapom. Rozvedky určili, že Nemci sústredia svoje sily v Topoľčanoch, Zlatých Moravciach, Malých Sľažanoch, Mankovciach. Pochopili sme, že to vymysleli naši komunisti – Nemci. Adolf, ako sme predpokladali, vytvoril guľomet-

Koniec vojny

Oddiel Národný pomstiteľ bol internacionálny, mal vyše 230 ľudí. Vojna sa skončila, oddiel splnil svoju úlohu. My, živí, vraciame sa do svojej vlasti. Ťažko nám je. Stretieme sa ešte? Zanechávame tu svojich bojových druhov, ktorí budú večne odpočívať v slovenskej zemi. Tak je to, ale nezabúdajú na nás priatelia, druhovia, s ktorými sme prežili kruté chvíle, ťažké a kruté časy. Tí, s ktorými sme sa delili o posledný kúsok chleba, preukázali nám veľkú pomoc pri plnení partizánskych úloh. Na dobrotu slovenských ľudí nikdy nezabudneme.

Zo stretnutia pri príležitosti 45. výročia SNP zostalo mnoho dojmov. Sme veľmi radi, že sme

Prijatie skupiny bývalých sovietskych partizánov v Nitre 30. 8.1989, počas osláv 45. výročia SNP. J. G. Kuznecov – náčelník štábu partizánskej skupiny Národný pomstiteľ, A. P. Sviatogorov-Zorič – veliteľ partizánskej skupiny v pohorí Tribeč, N. S. Merecká – zdravotníčka part. skupiny Národný pomstiteľ, P. P. Maľučenkova-Kuznecovová – radistka skupiny Národný pomstiteľ. Ilustr. foto: archív autora

rel. Ťažko sme sa lúčili s bojovým druhom, veď do konca vojny zostávalo len pár dní. Maximova a Kuznecova odviezli do nemocnice v Zlatých Moravciach. Vasju Ignatova pochovali so všetkými poctami v Zlatne.

Provokatéri

Keď sa náš oddiel dostal do Kľačian, dostavila sa k nám četa Nemcov pod velením nadporučíka Adolfa. Vyhlásil, že odišli z nemeckej divízie preto, lebo vedia, že vojna je pre nich prehratá, chcú bojovať za demokratické Nemecko. Predstavili sa nám ako komunisti, uverili sme im, ale začali sme ich pozorovať. Adolf pôsobil v prieskume u Jašu Chulagu. V bojových akciách neboli

nú čatu len z Nemcov. Vyhovuje nám to. Nemci sa častejšie schádzajú a o čomsi diskutujú. Raz večer k nám pribehla gazdiná, u ktorej Adolf býval, a vzrušene začala rozprávať: „oni ... Nemci ... sú teraz u mňa, zhovárajú sa, diškurujú, a keďže je ich veľa, tak ticho nerozprávajú, a tak som začula toto – dnes v noci začneme u hlavných – veliteľa, komisára. Komisár, hovorím pravdu, všetko som rozumela, všetko, všetko chápem.“ Túto noc sme nezažmurili ani oko. Ráno sa naši velitelia rozhodli zlikvidovať provokatérov. Vytvárame šesť skupín a do každej dávame po troch – štyroch Nemcov – provokatérov. Bohužiaľ, že sa to takto stalo, ale vojna je vojna.

sa ešte raz, po 45 rokoch, mohli stretnúť s československými bojovými druhmi. Uvideli sme mnoho pamätníkov postavených sovietskym vojakom, partizánom, ktorí zahynuli na území Československa. S akou láskou ich ľudia navštevujú. Celé leto vidieť na pomníkoch živé kvety. Tradične každoročne 29. augusta, v deň SNP, na vrchoch zapalujú sa partizánske vatry, schádza sa tu veľké množstvo ľudí a veľmi mnoho mládeže.

V mene mojich priateľov, bojovných druhov oddielu Národný pomstiteľ, vyjadrujem vám všetkým vrelú vďaku a hlbokú poklonu!

Jozef HAVEL

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Bez dela neodišiel

Sedeli sme na terase krčmy a široko d'aleko sa rozlievala vôňa klobás a cigánskych pečienok. Dedinský rozhlas dovysielal príhovor starostu pri príležitosti oslobodenia obce a k slovu sa dostal náš 90-ročný spoločník, ktorého každý poznal pod menom Hrobár. Dlhé desaťročia sa živil kopianím hrobov pre nebožtíkov a nikto by mu nehádval takýto vek. Bol to ešte stále čipera a zem akoby z neho povytáhovala všetky choroby.

„V ten deň som mal už vykopať jeden hrob a pripravoval som si terén v kúte cintorína pre ďalší,“ začal svoje rozprávanie. „Richtár i farár po mne chceli,

aby som mal vždy nejaké hroby pripravené dopredu. Bolo dobré mať vykopanú rezervu, pretože sa v tých časoch strieľalo. Raz tu boli Nemci, potom Rusi, vždy po nich ostal nejaký nebožtík,“ utrel si penu z piva do rukáva Hrobár. „V ten deň bolo všade ticho. Zrazu sa predo mnou objavilo chlapčisko v nemeckej uniforme. Decko. Ešte ani nezarastalo“.

„To pre mňa ste vykopali jamu?“ – zašpásoval a ponúkol ma cigaretou. Pokúsil sa aj o úsmev, no bola z toho iba taká vystrašená grimasa. „Preboha, a ty čo tu ešte robíš, vaši sú už dávno za riekou,“ zhrozil som

sa, no prijal som ponúknutú cigaretu.

„Koňa potrebujem, pomôžte mi niekde zohnať koňa,“ žobroval mládenček. Vysvitlo, že má niekde za dedinou malé delo, hufnicu. Keď zháňal pre svojho koňa ovos, niekto mu ho ukradol a teraz nedokáže bez neho pokračovať v ústupe. Hodinky mi chcel podarovať, ak mu zoženiem koňa. Veľký strach mal zo svojho oberfeldwebla, že ho zastrelí. V diaľke sa ozvalo niekoľko výstrelov, ako predzvesť blížiacich sa Rusov.

„Upaľuj chlapče za vašimi, ak ti je život milý,“ ukázal som smerom k rieke. „Jedine takto sa dožiješ konca vojny. Ak ťa tu najdu Rusi, ani Pán Boh ti

už nepomôže.“ Mládenček sa však akosi okúňal, stále veril, že niekde zoženie koňa.

Odišiel vojačík a nejaký čas sa už nič nedialo. Dal som sa do kopania ďalšieho hrobu a keď som bol už s prácou hotový, prišli Rusi. Priviezli na voze dve mŕtvolky, pravdepodobne ich richtár nasmeroval na cintorín. Jednou z nich bol ten nemecký mládenček.

„Prečo ste ho...?“, spýtal som sa staršinu.

„Delo nechcel dobrovoľne opustiť, automatom na nás mieril“, mávol rukou ruský staršina.

„Ten druhý je tiež Nemec?“ spýtal som sa. Dal by som ich do jedného hrobu, tak sa to vtedy robievalo. Telo sa zabalilo do celty,

posypalo vápnom, aj viacerí sa zmestili do jedného hrobu.

„Eto Durak, náš Durak,“ vysvetlil mi Rus. Pokoja nedal devojčkam, syfilis dostal. Už ani chodiť nevládal, červíky ho žrali, keď som to zistil. V takých prípadoch je jedinou medicínou samopal.

„Bola vojna a tento netvor každodenne požíral svoje obeť,“ uzavrel svoje rozprávanie starý Hrobár a objednali sme mu ďalšie pivo. „Koho by vtedy zaujímal príbeh dvoch vojakov, ktorí doplatili na svoju hlúposť,“ poznamenal ešte. Nemeckí vojači už vedeli, že nikdy si nemali začínať s Rusmi, no a Rusi, tí nemali nič inšie v hlavách ako Berlín. Mali strach iba z toho, že ich niekto predbehne. Rudolf SLEZÁK

Za krásami pobrežia

Vybrali sme sa na 12-dňovú púť Maďarskom a Rumunskom k pobrežiu Čierneho mora. Počasie nám spočiatku neprialo, ale verili sme, že sa umúdiri. Cestou do Budapešti nás zaujala Tatabánya s obrovskou sochou orla na skale nad mestom. V metropole sme sa poklonili pamiatke bojovníkov na Námestí hrdinov, obdivovali budovu parlamentu, neobišli ani zábavný Vidámpark, prešli sa ulicami a sledovali pokojný tok Dunaja, ktorý spája naše národy. Večer sme zamierili na Kečkémét a noc strávili v Békeščabe. Zavčas rána sme vyštartovali k hraniciam a onedlho sa ocitli v prvom rumunskom meste Arad. Urobili sme si niekoľko fotozáberov, potom cez Devu, Sebes a Sibiu pokračovali v stanovenom kurze do metropoly a prenocovali v autokempingu Dumbrava. Zobudili sme sa do slnečného rána. Pookriali sme a cesta cez Pitesti nás priviedla do Bukurešti. Prehliadli sme si iba stred mesta a ponáhľali

sa k pobrežiu Čierneho mora do letoviska Mamaia. Tu sme pobudli dva dni a pokračovali

a obchodíkov so suvenírmi a dennými potrebami. Večerné prechádzky osvetlenými

Pamätník v Bukurešti.

Ilustr. foto: archív autora

d'alej, do Mangálie. Dvojkilometrová pláž spĺňa podmienky každého návštevníka. Pobrežie je posiate desiatkami hotelov, barov, obchodov

uličkami a ubytovanie v príjemnom prostredí na nás pôsobili upokojujúco.

Cesta späť cez pohorie Bucegi nám pripomenula naše

Tatry. Večer sme si rozložili stany medzi kopcami v Sinai. Ďalší deň cestami na Brašov, Sibiu, Sebes sme sa dostali do Devy a prešli rumunsko-maďarské hranice. Chceli

sme byť už doma, lebo platilo a stále platí – všade dobre, ale doma najlepšie.

Gustáv STOPKA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

HISTORICKÝ KALENDÁR

7. apríla

1943 – Vatikánsky chargé d'affaires Mons. Giuseppe Burzio navštívil predsedu vlády Vojtecha Tuku, aby mu odovzdal demarš Svätej stolice so žiadosťou o zastavenie násilných deportácií Židov. Tuka demarš neakceptoval.

8. apríla

1918 – V Ríme sa začal (trval do 10. apríla) kongres utlačaných národov v Rakúsko-Uhorsku. Čechov a Slovákov zastupovali Edvard Beneš, Milan Rastislav Štefánik, Štefan Osuský a ďalší.

11. apríla

1848 – V Primaciálnom paláci v Bratislave bol v prítomnosti Ferdinanda V. podpísaný súbor tzv. marcových zákonov, čím sa formálne skončilo v Uhorsku obdobie feudalizmu. Bratislava prestala byť korunovačným mestom a politické centrum Uhorska sa presunulo definitívne do Pešti.

12. apríla

1903 – Narodil sa v Skalici jeden z prvých profesionálnych operetných slovenských hercov, spevák, režisér, veľký elegán a bonviván FRANTIŠEK KRÍŠTOF VESELÝ, ktorý bol spolu s Gejzom Dusíkom a Pavlom Braxatorisom spoluzakladateľom slovenskej operety a divadla Nová scéna v Bratislave (1946).

17. apríla

1969 – Na zasadnutí ÚV KSČ sa Alexander Dubček vzdal funkcie 1. tajomníka a na čelo KSČ sa dostal Gustáv Husák, čím sa začalo takzvané obdobie normalizácie.

18. apríla

1966 – Film Obchod na korze, ktorý režírovali Elmar Klos a Ján Kádár a v hlavnej úlohe sa predstavil slovenský herec Jozef Kroner (stvárnil postavu Tóna Brtku), získal amerického Oscara v kategórii zahraničných filmov.

Zdroj: TASR

Zemanovci si odniesli modranskú keramiku

Súpravu modranskej keramiky a kolekciu modranských vín si z Bratislavy do Prahy odniesol český prezident Miloš Zeman. Tie mu daroval jeho slovenský partner Ivan Gašparovič počas jeho prvej zahraničnej návštevy na Slovensku. Informoval o tom hovorca prezidenta Marek Trubač.

Ivana Zemanová dostala ručne vyrobený šperk „Podstata“ od slovenskej

autorky Marty Filovej, ktorej šperky má niekoľko prvých dám vo svete. Silvia Gašparovičová zase na oplátku luster.

Na počesť českých hostí slovenský prezidentský pár usporiadal slávnostnú večeru, na ktorej sa ako aperitív podávala hruškovica. Pokračovalo sa pašétou z husacej pečene s červeným vínom a lesným ovocím. Prítomní si následne pochutnali na grilovanom údenom oš-

tiepku na zemiakovéj placke s paradajkovým concassé. Ako hlavný chod kuchári nachystali hovädziu sviečkovú s omáčkou pripravenou z čokolády a červeného vína odrody Alibernet. K tomu sa podávalo zemiakové pyré a karamelizované cibuľky. Celé menu uzatvárala gaštanová torta so šľahačkou a brusnicami. Nechýbali ani rôzne druhy vín a karpatské brandy.

red TASR

Pomôcky: ARA, ARTIK, ERATO, OSIJEK, OIL	zostúpil do bane	dobročinnosť	zaoblieklo	501 rímskych číslami	domáce meno Izabely	smrť, po česky	kutať, po česky	mesto v Chorvátsku	●	skratka knokautu	obidva	2. časť tajničky	ženské meno
schodište									fažné zvieratá				
1. časť tajničky									hlavné jedlo dňa drobný morský živočích				
sidlo v Indii				sidlo v Arménsku lekári liečiaci atopickú						azda duje, veje			
cudzie ženské meno					obec pri B. Bystrici javor, po latinsky						EČV Martina s prosbou požiadaj		
mužský kabát zdobený šnúrami						spôsob liečby múza básnictva							
blaboce							športové plavidlo administratívny orgán						popevok
●	fáza mesiaca	vyperú otec						visel na niekom otázka na spôsob					
predložka				druh papagája plošná miera					domáce meno Eriky EČV Turč. Teplíc				
predstavený kláštora					jemnocit					olej, po anglicky			
hádam					oraním uber					ako, staby			

Správne vylúštenie tajničky z č. 6 znie: **Svobodovci statočne bojovali za vlasť.** Knihu posielame **Štefanovi Novákovi do Dolného Kubína.**

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72, alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

BOJOVNÍK
Dvojtyždenník antifašistov

Vydáva Slovenský zväz protifašistických bojovníkov • Šéfredaktor kontakt: tel. 57 20 37 34, e-mail sefredaktor@szpb.sk • Internet: http://www.szpb.sk, e-mail sekretariát ÚR SZPB: sekretariat@szpb.sk, redakcia: zlata.haringova@szpb.sk, fax 52 92 65 22 • Sídlo vydavateľa a adresa redakcie: Štúrova 8, 815 72 Bratislava • IČO 00177431 • Neobjednané rukopisy a fotografie sa nevracajú • Vychádza dvojtyždenné, cena jedného čísla 0,44 € • Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty • Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava, e-mail: zahranična.tlac@slpost.sk • Predaj v novinových stánkoch zabezpečuje MEDIAPRINT-KAPA, Presse Grosso, a.s., Vajnorská 137, 831 04 Bratislava • Tlač: DOLIS, s.r.o., Dostojevského rad 1, 811 09 Bratislava. Ročník XXXVII (LVIII) • Podávanie novinových zásielok povolené Riaditeľom pôst pod č. 2606/93 zo dňa 27. 7. 1993 a RPR poštou Ba 12 z 15. 12. 1993 pod č. 191/93 • Index č. 49 036, ISSN 0323-2018 • Evidenčné číslo: EV 204/08

ZRNKÁ HUMORU

– Novák, to si ty? Do pekla, ty si sa ale zmenil! Brada, brucho... Nevidel som ťa už vyše 140 rokov!
– Ja sa ale nevolám Novák!
– Tak ty si si aj meno zmenil?

* * *

Ide chlapík k jazeru a pod pazuchu nesie mačku. Druhý ho stretne a pýta sa:

– Kam ideš?
– Prať mačku.
– Mačka sa prať nedá!
– Mačka sa prať dá.

O chvíľu sa vracia, pod pazuchou zdochnutú mačku.

– Ved' som ti vravel, mačka sa prať nedá!

– Mačka sa prať dá. Žmýkať sa nedá.

* * *

Veliteľ stojí pred nastúpenou rotou a hovorí:

– Vojaci, mám pre vás dve správy. Jedna je smutná a druhá je radostná. Najprv tá smutná: Máme naložiť 20 vagonov piesku. A teraz tá radostná: Piesku máme dosť.

Zdroj: Internet

Dusená cukina

Potrebujeme: Cukinu, hlivu ustricovú, slaninu, cibuľu, cesnak, soľ, korenie, bujón, olej
Ako na to: Cibuľu a cesnak nakrájame nadrobno. Cukinu umyjeme a nakrájame ju na malé kusy. Hlivu ustricovú tiež nakrájame nadrobno. Slaninu nakrájame na kocky. V panvici rozohrejeme olej. Do panvice vhodíme slaninu. K slanine pridáme cibuľu a cesnak a všetko chvíľu pražíme. Potom do panvice pridáme cukinu a hlivu ustricovú. Jedlo dochutíme soľou a korením a podlejeme vývarom. Dusená cukina je výbornou prílohou ku grilovanému mäsu a k rybám. Chutiť vám však bude aj ako samostatné jedlo s chlebom a volským okom.

mt